

Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М.,
Пирог-Заказникова А.В., Коваль Я.В.

**СЕРЦЕ.
СУДИНИ І НЕРВИ ГОЛОВИ, ШИЇ,
ТУЛУБА ТА КІНЦІВОК**

*Навчально-методичний посібник із дисципліни «Анатомія людини»
для студентів II курсу стоматологічного факультету
із нормативним терміном навчання*

**Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія**

**Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М.,
Пирог-Заказникова А.В., Коваль Я.В.**

Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок

**Навчально-методичний посібник
із дисципліни «Анатомія людини»
для студентів II курсу стоматологічного факультету
із нормативним терміном навчання**

Рекомендовано Вченою радою
Української медичної стоматологічної академії
як навчально-методичний посібник для студентів з нормативним
терміном навчання – здобувачів вищої освіти ступеня магістра, які
навчаються за спеціальністю 221 «Стоматологія» у закладах вищої
освіти МОЗ України
(протокол № 4 від 23.12.2020 р.)

Полтава – 2020

Рекомендовано Вченою радою Української медичної стоматологічної академії як навчально-методичний посібник для студентів з нормативним терміном навчання – здобувачів вищої освіти ступеня магістра, які навчаються за спеціальністю 221 «Стоматологія» у закладах вищої освіти МОЗ України (протокол № 4 від 23.12.2020 р.).

Автори:

Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В., Коваль Я.В. Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок. Навчально-методичний посібник із дисципліни «Анатомія людини» для студентів II курсу стоматологічного факультету із нормативним терміном навчання. – Полтава: ФОП-Мирон І.А., 2020. – 127 с.

Навчально-методичний посібник із дисципліни «Анатомія людини» для студентів стоматологічних факультетів вищих навчальних медичних закладів присвячений висвітленню питань анатомічної будови серцево-судинної системи та периферичного відділу нервової системи людини. До його складу входить силабус, який містить усю необхідну для студентів інформацію щодо структури, завдань та очікуваних результатів вивчення Модуля 3 «Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок». У посібнику створені оригінальні навчально-наочні завдання, робота над якими сприятиме ліпшому засвоєнню теоретичного матеріалу. До кожного практичного заняття підібрані відповідні тестові завдання із бази ліцензованого іспиту «Крок-1», що допоможе студентам краще підготуватися до незалежного зовнішнього оцінювання знань. Навчально-методичний посібник покликаний допомогти студентам глибше вивчити предмет, що має велике практичне значення у подальшій роботі лікаря.

Рецензенти:

Григор'єва О.А. – завідувач кафедри анатомії, оперативної хірургії та топографічної анатомії Запорізького державного медичного університету, доктор медичних наук, професор;

Гнатюк М.С. – завідувач кафедри оперативної хірургії та клінічної анатомії Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського, доктор медичних наук, професор;

Старченко І.І. – завідувач кафедри патологічної анатомії із секційним курсом Української медичної стоматологічної академії, доктор медичних наук, професор.

Літературний редактор – кандидат педагогічних наук, доцент О.М.Беляєва

Редакція літератури з медицини та біології

ЗМІСТ

Передмова	5
Силабус	6
65. Класифікація черепних нервів. I, II, III, IV, VI пари черепних нервів	44
66. V пара черепних нервів	48
67. VII пара черепних нервів	52
68. VIII пара черепних нервів	56
69. X, XI, XII пари черепних нервів. Вегетативні вузли голови.	60
70. Анатомія серця: топографія серця, анатомія камер серця, будова стінки серця, кровопостання серця, перикард. Проекція серця, кровопостачання серця, перикард. Проекція серця на передню стінку грудної порожнини.	64
71. Велике і мале коло кровообігу. Кровообіг плода. Розвиток серця в ембріогенезі. Аномалії і варіанти розвитку серця.	68
72. Аорта. Гілки дуги аорти. Загальна і зовнішня сонні артерії.	72
73. Внутрішня сонна артерія і підключична артерії	76
74. Вени голови та шиї	80
75. Лімфатичні вузли і лімфатичні судини голови та шиї. Грудна протока. Права лімфатична протока	84
76. Аорта і її часті. Грудна аорта	87
77. Черевна аорта. Артерії таза. лімфатичні судини, лімфатичні вузли грудної, черевної порожнин та порожнини малого тазу	90
78. Вени тулуба: непарна і півнепарна вени, нижня порожниста вена, вени тазу. Ворітна печінкова вена. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози	95
79. Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрошеві сплетення: черепно-шийна частина	98
80. Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрошеві сплетення: грудна, черевна, тазова частина	101
81. Артерії верхньої кінцівки	104
82. Вени, лімфатичні судини та лімфатичні вузли верхньої кінцівки	107

83. Артерії нижньої кінцівки	110
84. Вени, лімфатичні судини та лімфатичні вузли нижньої кінцівки	113
85. Спинномозкові нерви	116
86. Шийне сплетення	118
87. Плечове сплетення. Грудні нерви.	121
88. Поперекове сплетення. Крижове сплетення. Куприкове сплетення	123
89. Узагальнення та практичні навички навчального матеріалу модуля №3	126
90. Підсумковий модульний контроль	126

ПЕРЕДМОВА

Навчально-методичний посібник підготовлений колективом авторів кафедри клінічної анатомії і оперативної хірургії Української медичної стоматологічної академії. У ньому висвітлюються теми практичних занять Модуля 3 «Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок» дисципліни «Анатомія людини», які вивчаються студентами стоматологічних факультетів вищих навчальних медичних закладів.

До складу посібника входить силабус, який містить усю необхідну для студентів інформацію щодо структури, завдань та очікуваних результатів вивчення цього модуля.

У посібнику створені оригінальні навчально-наочні завдання, робота над якими сприятиме ліпшому засвоєнню теоретичного матеріалу.

До кожного практичного заняття підібрані відповідні тестові завдання із бази ліцензованого іспиту «Крок-1», що допоможе студентам краще підготуватися до незалежного зовнішнього оцінювання знань.

Навчально-методичний посібник покликаний допомогти студентам глибше вивчити анатомію людини, що має велике практичне значення у подальшій роботі лікаря.

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

Модуль 3: Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок

СИЛАБУС

освітньо-професійний рівень	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	221 «Стоматологія», нормативний термін навчання
кваліфікація освітня	магістр стоматології
кваліфікація професійна	лікар-стоматолог
форма навчання	денна
курс та семестр вивчення Модуля-3 навчальної дисципліни	II курс, 4 семестр

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОДУЛЯ-3 «СЕРЦЕ. СУДИНИ І НЕРВИ ГОЛОВИ, ШИЇ, ТУЛУБА ТА КІНЦІВОК»

Обсяг Модуля-3

Кількість кредитів / годин – 3.2 / 95, із них:

Лекції (год) – 10

Практичні заняття (год) – 52

Самостійна робота (год) – 33

Види контролю: попередній (вихідний); поточний; підсумковий модульний контроль; підсумкова семестрова атестація.

ОЗНАКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характер дисципліни нормативна

Рік навчання 2

Семестр 4

Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які викладач пред'являє до студента при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Вимоги стосуються відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізньовань і т.п.); правил поведінки на заняттях (активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення телефонів, дотримання встановленої форми одягу в операційній та ін.); заохочень та стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали і т.п.).

Політика навчальної дисципліни вибудовується з урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту, положень УМСА та інших нормативних документів.

При організації освітнього процесу в УМСА студенти, викладачі діють відповідно до:

Положення про організацію освітнього процесу (https://www.umsa.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/o3MhEcAIDHFI4AilBuVYU8T0PfVtJeVK6qnv33oi.pdf);

Кодексу академічної доброчесності (https://www.umsa.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/xugb1mKV2PTYPLLu13JtfSgoV7Kpv9CzhuKtOrP.pdf) та ін.

Опис навчальної дисципліни (анотація) Дисципліна «Анатомія людини» для лікаря-стоматолога є адаптованою до потреб медицини класична модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним студентом знань у світлі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності лікаря.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Пререквізити Дисципліна «Анатомія людини» базується на вивченні студентами медичної біології, гістології, цитології і ембріології, біофізики, латинської мови, етики, філософії, екології та інтегрується з цими дисциплінами.

Постреквізити Дисципліна «Анатомія людини» закладає основи для вивчення студентами нормальної та патологічної фізіології, патологічної анатомії, оперативної хірургії та клінічної анатомії, деонтології, пропедевтики клінічних дисциплін та формування умінь застосовувати знання з анатомії людини в процесі подальшого вивчення всіх клінічних дисциплін і в майбутній професійній діяльності.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

- метою вивчення навчальної дисципліни є набуття кожним студентом знань з анатомії в світлі природничо-навкових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та в практичній діяльності лікаря
- основними завданнями вивчення дисципліни є формування системи знань професійних умінь та практичних навичок, що складають основу майбутньої професійної діяльності лікаря.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні, матриця компетентностей):

- **інтегральна:** здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання для майбутньої професійної діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

- загальні:

1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
3. Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
4. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички між особистісної взаємодії.
5. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.
8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
10. Здатність діяти соціально відповідально та громадської свідомості.
11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

- **спеціальні** (фахові, предметні): здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень.

Матриця компетентностей					
№	Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1	2	3	4	5	6
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.					
Загальні компетентності					
1.	Здатність застосовувати знання практичних ситуаціях	Мати спеціалізовані в концептуальні знання, набуті у процесі навчання.	Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають професійній діяльності.	Зрозуміле недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців та нефахівців.	Відповісти за прийняття рішень у складних умовах
2.	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії	Мати глибокі знання зі структури професійної діяльності.	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

3.	Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Знати способи саморегуляції, ведення здорового життя.	Вміти застосувати засоби саморегуляції, вміти вести здоровий спосіб життя та пристосовуватися до нових ситуацій (обставин) життя та діяльності.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату.	Нести відповідальність за здоровий спосіб життя та своєчасне використання методів саморегуляції
4.	Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії	Знати тактику та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Вміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати таги стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації
5.	Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іншою мовою	Мати досконалі знання рідної мови та базові знання іноземної мови	Вміти застосовувати знання рідної мови, як усно так і письмово, вміти спілкуватись іноземною мовою	Використовувати при фаховому та діловому спілкуванні та при підготовці документів рідну мову. Використовувати іноземну мову у професійній діяльності	Нести відповідальність за вільне володіння рідною мовою, за розвиток професійних знань

6.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	Мати глибокі знання в галузі інформаційних комунікаційних технологій, що застосовують у професійній діяльності	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності, що потребує оновлення та інтеграції знань	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь
7.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим	Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти здобувати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
8.	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	Знати методи оцінювання показників якості діяльності	Вміти забезпечувати якісне виконання робіт	Встановлювати зв'язки для забезпечення якісного виконання робіт	Нести відповідальність за якісне виконання робіт
9.	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань	Вміти визначити мету та завдання, бути наполегливим та сумлінним при виконанні обов'язків	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків	Відповіdatи за якісне виконання поставлених завдань
10	Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки	Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї	Здатність донести свою громадську та соціальну позицію	Відповіdatи за свою громадянську позицію та діяльність
11	Прагнення	Знати	Вміти	Вносити	Нести

до збереження навколишнього середовища.	проблеми збереження навколишнього середовища та шляхи його збереження	формувані вимоги до себе та оточуючих щодо збереження навколишнього середовища	пропозиції відповідним органам та установам щодо заходів до збереження та охорони навколишнього середовища	відповідальність щодо виконання заходів збереження навколишнього середовища в межах своєї компетенції
---	---	--	--	---

Спеціальні (фхові, предметні) компетентності

12	Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень	Знати а) форму та будову органів, об'єднаних у системи; б) взаємне розміщення органів, судин, нервів у різних ділянках тіла, що має велике значення для хірургії; в) вікові та статеві аспекти анатомічних особливостей індивідуального розвитку людини на різних етапах онтогенезу; г) закономір-	Вміти: демонструвати і описувати анатомічну будову органів, систем органів людини; визначати на анатомічних препаратах топографоанатомічні взаємовідношення органів і систем оцінювати вікові, статеві та індивідуальні особливості будови органів людини; оцінювати вплив соціальних умов та праці на розвиток і	Обґрунтовано оцінювати результати дослідження вікових, статевих, індивідуальних особливостей анатомічної будови органів людини, об'єднаних у системи організму, топографоанатомічних взаємовідношень органів і систем, впливу соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини;	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо оцінювання результатів дослідження вікових, статевих, індивідуальних особливостей анатомічної будови органів людини, об'єднаних у системи організму, топографоанатомічних взаємовідношень органів і систем, впливу соціальних умов та праці на
----	---	--	---	---	---

		ності пренаталь- ного та раннього постнаталь- ного розвитку органів людини, варіантів мінливості органів, вад розвитку.	будову організму людини; застосовувати латинські анатомічні терміни та їх українські еквіваленти відповідно до вимог міжнародної анатомічної номенклатури Вміти аналізувати результати (лабораторних та інструменталь- них) досліджень органів і систем організму людини.		розвиток будову організму людини;
--	--	--	--	--	--

Результати навчання для дисципліни:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

1. Здатність виявляти знання в практичних ситуаціях.
2. Здатність використовувати знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.
3. Розуміння саморегуляції та ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
4. Здатність усвідомлювати вибір стратегії спілкування, уміння працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
5. Здатність ефективно спілкуватися, формулювати та розв'язувати завдання рідною мовою як усно, так і письмово.
6. Здатність використовувати деякі інформаційні і комунікаційні технології.
7. Розуміння застосованих методик та методів аналізу проектування і дослідження а також їх обмежень відповідно до спеціалізації.
8. Здатність аналізувати і оцінювати результатів дослідження вікових,

статевих, індивідуальних особливостей анатомічної будови органів людини, об'єднаних у системи організму, топографо-анатомічних взаємовідношень органів і систем, впливу соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини, обирати і застосовувати придатні типові експериментальні методи, інтерпретувати результати досліджень.

9. Практичні навички вирішення складних завдань реалізації анатомо-біологічних проєктів і проведення досліджень відповідно до спеціалізації.

10. Здатність збирати, інтерпретувати відповідні дані і аналізувати складності в межах спеціалізації для донесення суджень, що висвітлюють соціальні та етичні проблеми.

11. Розуміння прагнення до збереження навколишнього середовища.

12. Здатність демонструвати сучасний рівень знань профільних питань з анатомії людини стосовно вирішення проблем медицини.

13. Здатність демонструвати, розуміти і оцінювати результати дослідження вікових, статевих, індивідуальних особливостей анатомічної будови органів людини, об'єднаних у системи організму.

14. Здатність аналізувати та інтерпретувати топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини, особливості кровопостачання та іннервації, впливу соціальних умов та праці на розвиток і будову тіла людини, фізико-хімічні процеси, що мають місце в організмі.

15. Здатність зіставляти фундаментальні знання щодо будови тіла людини принципам медицини і розробляти компоненти і процеси клінічних досліджень виходячи з цих принципів.

По завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати: а) форму та будову органів, об'єднаних у системи:

- форму і будову кісток (*systema skeletale*);
- з'єднань кісток (*systema articulare*);
- м'язи (*systema musculare*);
- нутроші (*systema digestorium, systema respiratorium, systema urogenitale*);
- центральну та периферійну нервову систему (у тому числі автономний відділ периферійної нервової систем (*systema nervosum*);
- залози внутрішньої секреції (*glandulae endocrinae*);
- органи та утвори імунної системи;
- лімфоїдну систему (*systema lymphaticum*);
- органи чуття (*organa sensoria*);
- загальний покрив (*integumentum commune*);
- серцево-судинна (*systema cardiovasculare*);

б) взаємне розміщення органів, судин, нервів у різних ділянках тіла, що має велике значення для хірургії;

в) вікові та статеві аспекти анатомічних особливостей індивідуального розвитку людини на різних етапах онтогенезу;

г) закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіантів мінливості органів, вад розвитку.

- **вміти:** демонструвати і описувати анатомічну будову органів, систем органів людини;
- визначати на анатомічних препаратах топографо-анатомічні взаємовідношення органів і систем органів людини;
- оцінювати вікові, статеві та індивідуальні особливості будови органів людини;
- оцінювати вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини;
- застосовувати латинські анатомічні терміни та їх українські еквіваленти відповідно до вимог міжнародної анатомічної номенклатури (Сан-Пауло,1997; Київ, 2001).

Структура Модуля-3 «Серце. Судини і нерви голови, шії, тулуба та кінцівок»

Зміст змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		Лекції	Семінари	Практичні	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль 3: Серце. Судини і нерви голови, шії, тулуба та кінцівок					
Змістовий модуль 13. Черепні нерви					
Тема 65. Класифікація черепних нервів. I, II, III, IV, VI пари черепних нервів	5	2		2	1
Тема 66. V пара черепних нервів	3			2	1
Тема 67. VII пара черепних нервів	3			2	1
Тема 68. VIII, IX пари черепних нервів	3			2	1
Тема 69. X, XI, XII пари черепних нервів Вегетативні вузли голови	3			2	1
Разом за змістовим модулем 13	17	2		10	5
Змістовий модуль 14. Анатомія серця					
Тема 70. Вступ до серцево-судинної системи. Анатомія серця: топографія серця, анатомія камер серця, будова стінки серця, кровопостачання серця, перикард. Проекція серця на передню стінку грудної порожнини	5	2		2	1

Тема 71. Велике коло і мале коло кровообігу. Кровообіг плода. Розвиток серця в ембріогенезі. Аномалії і варіанти розвитку серця	3			2	1
Разом за змістовим модулем 14	8	2		4	2
Змістовий модуль 15. Судини голови та шиї					
Тема 72. Загальна анатомія артеріальних судин. Аорта. Гілки дуги аорти. Загальна і зовнішня сонні артерії	5	1		2	2
Тема 73. Внутрішня сонна артерія і підключична артерії	3			2	1
Тема 74. Загальна анатомія венозних судин. Венозні судини голови та шиї	5	1		2	2
Тема 75. Анатомія лімфатичних стовбурів і лімфатичних протоків. Анатомія лімфатичних судин та вузлів голови і шиї	3			2	1
Разом за змістовим модулем 15	16	2		8	6
Змістовий модуль 16. Судини та нерви тулуба					
Тема 76. Аорта і її часті. Грудна аорта	3			2	1
Тема 77. Черевна аорта. Артерії таза. лімфатичні судини, лімфатичні вузли грудної, черевної порожнин та порожнини малого тазу	3			2	1
Тема 78. Вени тулуба. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози.	3			2	1
Тема 79. Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрощеві сплетення: черепно-шийна частина	5	2		2	1
Тема 80. Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрощеві сплетення: грудна, черевна, газова частина	3			2	1
Разом за змістовим модулем 16	17	2		10	5

Змістовий модуль 17. Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок					
Тема 81. Артерії верхньої кінцівки	3			2	1
Тема 82. Вени, лімфатичні судини та лімфатичні вузли верхньої кінцівки	3			2	1
Тема 83. Артерії нижньої кінцівки	3			2	1
Тема 84. Вени, лімфатичні судини та лімфатичні вузли нижньої кінцівки	3			2	1
Тема 85. Спинномозкові нерви	5	2		2	1
Тема 86. Шийне сплетення	3			2	1
Тема 87. Плечове сплетення. Грудні нерви.	3			2	1
Тема 88. Поперекове сплетення. Крижове сплетення. Куприкове сплетення	3			2	1
Тема 89. Узагальнення навчального матеріалу та практичні навички з модуля 3 «Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок»	5			2	3
Разом за змістовим модулем 17	31	2		18	11
Тема 90. Підсумковий тестовий контроль за Модулями 1-3	6			2	4
РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 3	95	10		52	33

Тематичний план лекцій Модуля-3 «Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок»

№.№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 3: Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок		
13	Анатомія черепних нервів	2
14	Вступ до серцево-судинної системи. Анатомія серця	2
15	Загальна анатомія судин	2
16	Анатомія автономної частини нервової системи	2
17	Анатомія периферійної нервової системи	2
	РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 3	10

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті

Проведення семінарських занять навчальною програмою не передбачено

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 3: Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок		
65	Класифікація черепних нервів. I, II, III, IV, VI пари черепних нервів	2
66	V пара черепних нервів	2
67	VII пара черепних нервів	2
68	VIII, IX пари черепних нервів	2
69	X, XI, XII пари черепних нервів Вегетативні вузли голови	2
70	Анатомія серця (I): топографія серця, анатомія камер серця, будова стінки серця, кровопостачання серця, перикард. Проекція серця на передню стінку грудної порожнини	2
71	Велике коло і мале коло кровообігу. Кровообіг плода. Розвиток серця в ембріогенезі. Аномалії і варіанти розвитку серця	2
72	Аорта. Гілки дуги аорти. Загальна і зовнішня сонні артерії	2
73	Внутрішня сонна артерія і підключична артерія	2
74	Вени голови та шиї	2
75	Лімфатичні вузли і лімфатичні судини голови та шиї. Грудна протока. Права лімфатична протока	2
76	Аорта і її части. Грудна аорта	2
77	Черевна аорта. Артерії таза. лімфатичні судини, лімфатичні вузли грудної, черевної порожнин та порожнини малого тазу	2
78	Вени тулуба: непарна і півнепарна вени, нижня порожниста вена, вени тазу. Ворітна печінкова вена. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози	2
79	Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрощеві сплетення: черепно-шийна частина	2

80	Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрощеві сплетення: грудна, черевна, тазова частина	2
81	Артерії верхньої кінцівки	2
82	Вени, лімфатичні судини та лімфатичні вузли верхньої кінцівки	2
83	Артерії нижньої кінцівки	2
84	Вени, лімфатичні судини та лімфатичні вузли нижньої кінцівки	2
85	Спинномозкові нерви	2
86	Шийне сплетення	2
87	Плечове сплетення. Грудні нерви.	2
88	Поперекове сплетення. Крижове сплетення. Куприкове сплетення	2
89	Узагальнення та практичні навички навчального матеріалу модуля №3	2
90	Підсумковий тестовий контроль за модулями 1-3. СПА	2
	РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 2	52

Самостійна робота

з/п	ТЕМА	Кількість годин
Модуль 3: Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок		
1.	<i>Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок</i>	29
2.	<i>Підготовка до підсумкового тестового контролю та СПА</i>	4
	РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 3	33

Індивідуальні завдання: Огляд наукової літератури, участь в виготовлення наочних посібників, участь в створенні навчальних програм і фільмів, виготовлення топографоанатомічних препаратів.

Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до підсумкового модульного контролю та семестрової підсумкової атестації

Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату

1. Дати визначення кістки як органа.
2. Види костеніння, точки скостеніння.

- 3.Анатомічна номенклатура. Загальні анатомічні терміни. Осі і площини тіла людини.
- 4.Загальні ознаки хребців. Шийні, грудні, поперекові хребці. Крижова кістка. Куприк. Особливості будови хребта. Аномалії розвитку.
- 5.Ребра, Груднина. Ключиця. Лопатка. Будова, аномалії розвитку.
- 6.Плечова кістка. Кістки передпліччя. Будова, аномалії розвитку.
- 7.Кістки кисті. Будова, аномалії розвитку.
- 8.Тазова та стегнова кістки. Особливості будови, аномалії розвитку.
- 9.Кістки гомілки та стопи. Будова, аномалії розвитку.
- 10.Кістки черепа: лобна, тім'яна, потилична. Особливості розвитку, будови, аномалії.
- 11.Клиноподібна та решічаста кістки черепа.
- 12.Скронева кістка: особливості будови, розвиток, частини. Канали та каналці скроневої кістки. Барабанна порожнина, її стінки. Аномалії розвитку скроневої кістки.
- 13.Кістки лицевого черепа: верхня щелепа, носові кістки, виличні кістки, леміш, слезові кістки, нижня носова раковина, нижня щелепа, піднебінна кістка, під'язикова кістка. Будова, аномалії розвитку.
- 14.Зовнішня та внутрішня поверхні основи черепа. Череп в цілому. Очна ямка, її стінки. Кісткова основа порожнини носа. Кісткове піднебіння. Аномалії розвитку. Скронева, підскронева, крило-піднебінна ямки черепа, їх сполучення, клінічне значення.
- 15.Загальна синдесмологія. Види з'єднань. Класифікація суглобів. З'єднання між хребцями. Хребтовий стовп в цілому. Вигини хребтового стовпа. Патологія і аномалії розвитку. Вікові особливості.
- 16.З'єднання хребтового стовпа з черепом. Атлanto-потиличний, атлanto-осьовий суглоби, будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток голови. Скронево-нижньощелепний суглоб, будова, біомеханіка рухів.
- 17.З'єднання хребтового стовпа з ребрами. З'єднання ребер з грудниною. Грудна клітка в цілому. Патологія і аномалії розвитку грудної клітки.
- 18.З'єднання кісток поясу верхньої кінцівки.
- 19.Плечовий та ліктьовий суглоби. Будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток передпліччя та кисті.
- 20.З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки. Таз в цілому. Розміри тазу. Вікові та статеві особливості. Кульшовий суглоб. Будова, біомеханіка рухів. Колінний суглоб, будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток гомілки та стопи. Суглоби стопи, стопа в цілому. Рентгенанатомія кісток та з'єднань.

21. Загальна міологія. Розвиток, будова, робота, класифікація м'язів. Допоміжний апарат м'язів.
22. М'язи та фасції спини. Топографія.
23. М'язи та фасції грудної клітки. Діафрагма.
24. М'язи та фасції живота. Піхва прямого м'яза живота. Паховий канал. Біла лінія живота. Топографія передньої стінки черевної порожнини.
25. М'язи та фасції шиї. Топографія шиї: трикутники шиї, їх границі, клінічне значення.
26. М'язи та фасції голови: жувальні та мимічні м'язи. Міжфасціальні простори голови.
27. М'язи та фасції плечового поясу. Пахвова порожнина. М'язи та фасції плеча. Топографія плеча.
28. М'язи та фасції передпліччя та кисті. Синовіальні піхви сухожилків. Топографія верхньої кінцівки.
29. М'язи та фасції таза. Топографія. М'язи і фасції стегна. Стегновий канал. М'язова та судинна лакуни. Топографія стегна.
30. М'язи гомілки та стопи. Топографія.

Модуль 2: Спланхнологія. Центральна нервова система і органи чуття

1. Розвиток шлунково-кишкового тракту. Аномалії і варіанти розвитку органів травної системи.
2. Загальна схема будови травної трубки (характеристика кожного шару).
3. Ротова порожнина: частини, стінки, їх будова, сполучення. Розвиток ротової порожнини, аномалії розвитку.
4. Піднебіння: частини, їх будова. Розвиток піднебіння, аномалії розвитку.
5. Язик: розвиток, будова, функції.
6. Зуби: види зубів, частини зуба, речовина зуба, формула постійних та молочних зубів.
7. Ротові залози. Класифікація. Привушна залоза, розвиток, топографія, будова.
8. Ротові залози. Класифікація. Під'язикова та піднижньощелепна слинні залози: розвиток, топографія, будова.
9. Глотка: розвиток, частини, топографія, будова стінки, лімфатичне кільце глотки.
10. Стравохід: розвиток, топографія, частини, будова, звуження стравоходу.
11. Шлунок: розвиток, топографія, частини, будова стінки.
12. Тонка кишка: розвиток, відділи, топографія, будова стінки, відношення до очеревини.
13. Дванадцятипала кишка: частини, топографія, будова стінки.

14. Товста кишка: розвиток, відділи, топографія, будова стінки, відношення до очеревини.
15. Сліпа кишка і червоподібний відросток: топографія, особливості будови стінки, відношення до очеревини.
16. Пряма кишка: топографія, частини, особливості будови стінки.
17. Підшлункова залоза: розвиток, топографія, частини, будова, функції.
18. Печінка: розвиток, топографія, будова, функції.
19. Жовчний міхур: топографія, будова. Загальна жовчна протока: утворення, топографія, будова.
20. Очеревина: загальна характеристика. Чепці, зв'язки, брижі.
21. Очеревинна порожнина: відділи, сумки, канали, заглибини.
22. Сумки очеревинної порожнини. Чепцева сумка, її стінки та сполучення.
23. Ніс: частини, будова. Носова порожнина: розвиток, частини, їх будова та сполучення.
24. Носова порожнина: функціональні частини, їх будова і функції.
25. Гортань: хрящі, з'єднання, м'язи.
26. Порожнина гортані: її частини, їх стінки.
27. Трахея і бронхи: розвиток, топографія, будова.
28. Легені: розвиток, топографія, будова, функції.
29. Частки, бронхо-легеневі сегменти, часточки легені: їх будова. Структурно-функціональна одиниця легені.
30. Легені: бронхіальне дерево, альвеолярне дерево, їх розгалуження, будова, функції.
31. Плевра: розвиток, будова, топографія, порожнина плеври, плевральні закатки, межі плевральних мішків.
32. Середостіння: визначення, відділи. Органи переднього середостіння.
33. Середостіння: визначення, відділи. Органи заднього середостіння.
34. Органи сечової системи: нирка, її розвиток, будова, топографія. Аномалії розвитку нирки.
35. Органи сечової системи: сечоводи, сечовий міхур, їх розвиток, будова, топографія. Аномалії розвитку.
36. Чоловічий та жіночий сечівники: розвиток, будова, топографія.
37. Зовнішні жіночі статеві органи: розвиток, будова, аномалії розвитку.
38. Внутрішні жіночі статеві органи. Яєчники: топографія, будова, функції, Рудиментарні додатки.
39. Внутрішні жіночі статеві органи. Матка: розвиток, будова, топографія, зв'язки.
40. Відношення матки до очеревини. Аномалії розвитку.

41. Внутрішні жіночі статеві органи. Маткова труба: розвиток, будова, топографія.
42. Відношення маткових труб до очеревини. Аномалії розвитку.
43. Чоловічі статеві органи. Яєчко, над'яєчко: топографія, будова, функції.
44. Чоловічі статеві органи. Яєчко: розвиток, процес опускання яєчка у калитку. Аномалії розвитку. Оболонки яєчка. Сім'яний канатик: топографія, частини, будова.
45. Чоловічі статеві органи. Передміхурова залоза, сім'яний пухирець, цибулинно-сечівникова залоза: її топографія, будова.
46. Зовнішні чоловічі статеві органи: розвиток, будова.
47. Промежина: визначення, частини, м'язи, фасції, статеві особливості. Сідничо-відхідникова ямка: стінки, вміст.
48. Ендокринні залози. Загальна характеристика. Щитоподібна залоза, прищитоподібні залози, їх розвиток, топографія, будова, функції.
49. Ендокринні залози. Загальна характеристика. Надниркові залози: розвиток, топографія, будова, функції.
50. Ендокринні залози. Загальна характеристика. Гіпофіз та шишкоподібна залоза, розвиток, топографія, будова, функції.
51. Розвиток центральної системи. Основні етапи формування нервової системи.
52. Поняття про нейрон. Сіра та біла речовина центральної нервової системи. Нервові волокна, пучки, корінці, вузли, нерви. Будова простої і складної рефлексорних дуг.
53. Спинний мозок: топографія, зовнішня будова. Сегменти спинного мозку. Розвиток спинного мозку в ембріогенезі Аномалії розвитку спинного мозку.
54. Спинний мозок: розвиток, топографія, внутрішня будова. Морфофункціональна характеристика сірої речовини.
55. Спинний мозок: розвиток, топографія, внутрішня будова. Морфофункціональна характеристика білої речовини.
56. Оболони спинного мозку, простори між ними, їх вміст.
57. Розвиток головного мозку (мозкові пухирі і їх похідні). Аномалії розвитку.
58. Стовбур головного мозку. Характеристика ядер черепних нервів
59. Довгастий мозок: розвиток, зовнішня і внутрішня будова.
60. Міст: розвиток, зовнішня і внутрішня будова.
61. Ромбоподібна ямка: її межі, рельєф. Проекція ядер черепних нервів. IV шлуночок: топографія, стінки, сполучення.
62. Мозочок: розвиток, зовнішня і внутрішня будова.
63. Середній мозок: розвиток, зовнішня і внутрішня будова.

64. Проміжний мозок: будова, функціональне значення. III шлуночок, стінки, сполучення.
65. Базальні ядра півкуль великого мозку: топографія, будова, функції.
66. Бічні шлуночки: частини, їх стінки, сполучення.
67. Біла речовина півкуль великого мозку: асоціативні, спайкові, проєкційні волокна. Внутрішня капсула: частини, топографія провідних шляхів.
68. Нюховий мозок: центральний і периферійний відділи.
69. Екстрапірамідна рухова система: ядра, шляхи, функції.
70. Рельєф верхньобічної поверхні півкуль великого мозку. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі тім'яної частки. Будова кори.
71. Рельєф верхньобічної поверхні півкуль великого мозку. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі лобової і скроневої часток.
72. Рельєф присередньої та нижньої поверхонь півкуль великого мозку.
73. Оболони головного мозку, простори між ними, їх вміст. Утворення і відтік спинномозкової рідини. Аномалії розвитку оболонок головного мозку.
74. Чим представлений периферичний відділ нюхового аналізатора?
75. Де знаходяться підкіркові та коркові центри нюху?
76. Будова провідникового шляху нюхового аналізатора.
77. Де знаходяться рецептори органа смаку? Які черепні нерви проводять смакові відчуття до ствола мозку?
78. Де знаходиться другий та третій нейрони аналізатора смаку?
79. Де розташований кірковий центр органа смаку?
80. Будова та розвиток шкіри.
81. Функції шкіри, особливості її будови у різних відділах тіла людини.
82. Сальні та потові залози, будова, функції.
83. Нігті та волосся, будова, особливості розташування на тілі людини. Молочна залоза, будова, топографія, кровопостачання, іннервація, відтік лімфи.
84. Складові частини зорового аналізатора.
85. Чим представлена капсула очного яблука.
86. Будова та функція оболонок очного яблука.
87. Складові частини судинної оболонки очного яблука та їх функції.
88. Особливості будови внутрішньої оболонки очного яблука.
89. Які структури утворюють внутрішнє ядро очного яблука.
90. Будова камер очного яблука, утворення та циркуляція внутрішньоочної рідини
91. Що відноситься до допоміжного апарату ока?
92. Де розташовані кіркові та підкоркові центри органа зору?
93. Провідний шлях органа зору.

94. Дати визначення поняттям "короткозорість", "далекозорість", якими методами можливо корегувати ці порушення зору?
95. Які частини виділяють в органі слуху?
96. З яких частин побудовано зовнішнє вухо?
97. Які утвори належать до звукосприймальної та до звукопровідної системи?
98. Як побудований зовнішній слуховий прохід?
99. Що являє собою барабана порожнина?
100. Які стінки має барабана порожнина?
101. Будова та функція слухової труби.
102. Будова внутрішнього вуха.
103. Де розташовані кіркові та підкіркові центри слуху та рівноваги?
104. Будова провідного шляху органа слуху та рівноваги.

Модуль 3: Серце. Судини і нерви голови, шні, тулуба та кінцівок

1. Розвиток серця в ембріогенезі: джерела розвитку, стадії розвитку, їх характеристика. Вади розвитку серця. Вікові особливості будови серця.
2. Серце: топографія, варіанти положення серця, варіанти форми серця. зовнішня будова серця.
3. Серце: камери серця. Праве передсердя: судини, які в нього впадають, вушко, рельєф внутрішньої поверхні, міжпередсердна перегородка.
4. Правий шлуночок: сполучення, будова, рельєф внутрішньої поверхні; описати і продемонструвати на препаратах. Правий передсердно-шлуночковий клапан: топографія, стулки, їх будова; описати і продемонструвати на препаратах. Клапан легеневого стовбура: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах. Міжшлуночкова перегородка: частини, їх будова.
5. Ліве передсердя: судини, які в нього впадають, вушко, рельєф внутрішньої поверхні; описати і продемонструвати на препаратах. Лівий передсердно-шлуночковий клапан: топографія, стулки, їх будова; описати і продемонструвати на препаратах.
6. Лівий шлуночок: сполучення, будова, рельєф внутрішньої поверхні; описати і продемонструвати на препаратах. Клапан аорти: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
7. Клапани серця: топографія, будова.
8. Серце: будова стінки. Ендокард, його будова. Які структури серця утворені ендокардом?
9. Серце: міокард передсердь та шлуночків, його будова.
10. Провідна система серця: вузли, пучки, їх топографія, функції.
11. Серце: джерела кровопостачання. Права вінцева артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Ліва вінцева артерія, її топографія, гілки, ділянки

кровопостачання; анастомози між правою і лівою вінцевими артеріями, назвати і описати їх топографію.

12.Серце: описати шляхи відтоку венозної крові від стінки серця. Вінцева пазуха, її топографія, притоки; описати і продемонструвати на препаратах.

13.Перикард: будова, порожнини, заутки.

14.Серце: проекція серця на передню стінку грудної клітки. Ділянки аускультації клапанів серця.

15.Велике коло кровообігу. Мале коло кровообігу. Кровообіг плода.

16.Загальна анатомія артерій: анатомічна класифікація; класифікація за будовою стінки артерій; функції різних груп артерій. Закономірності розподілу артерій в організмі людини. Варіанти розгалуження артерій. Розвиток артеріальних судин: джерела, механізми розвитку, аортальні дуги, їх похідні. Варіанти та аномалії розвитку артерій.

17.Поняття про органну специфічність кровеносного русла. Гемомікроциркуляторне русло: ланки та функціональна характеристика.

18.Аорта: частини, топографія.

19.Загальна сонна артерія: початок (лівої і правої), їх топографія, гілки.

20.Зовнішня сонна артерія: топографія, класифікація гілок. Передня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання. Язикова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті. Лицева артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

21.Зовнішня сонна артерія: задня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті. Середня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання.

22.Зовнішня сонна артерія: поверхнева скронева артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

23.Зовнішня сонна артерія: верхньощелепна артерія, її топографія, частини, гілки, ділянки кровопостачання.

24.Внутрішня сонна артерія: частини, їх топографія.

25.Внутрішня сонна артерія: шийна, кам'яниста, печериста частини, їх топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

26.Внутрішня сонна артерія: мозкова частина, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

27.Внутрішня сонна артерія: очна артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

28.Підключична артерія: початок (правої і лівої артерії), топографічні відділи підключичної артерії, гілки в кожному відділі; хребтова артерія, частини, їх

топографія, гілки кожної частини, ділянки кровопостачання. Основна артерія: утворення, топографія, гілки.

29. Артеріальне коло мозку: топографія, утворення, функціональне значення.

30. Підключична артерія: внутрішня грудна артерія, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті. Щито-шийний стовбур, його гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті. Реброво-шийний стовбур, його гілки, ділянки кровопостачання.

31. Грудна аорта: топографія, гілки, ділянки кровопостачання, пристінкові гілки, ділянки їх кровопостачання, нутрощеві гілки, ділянки їх кровопостачання.

32. Черевна аорта: топографія, класифікація гілок. Пристінкові гілки, їх топографія, ділянки кровопостачання; нутрощеві гілки, їх класифікація, топографія, ділянки кровопостачання; парні нутрощеві гілки, топографія, ділянки кровопостачання; непарні нутрощеві гілки, топографія, ділянки кровопостачання.

33. Черевна аорта: черевний стовбур, його топографія, гілки, ділянки кровопостачання; загальна печінкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; селезінкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; верхня брижова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; нижня брижова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

34. Міжсистемні та внутрішньосистемні артеріальні анастомози між гілками черевної аорти.

35. Загальна клубова артерія: утворення, топографія, гілки; описати і продемонструвати на препаратах. Внутрішня клубова артерія: топографія, класифікація гілок; пристінкові гілки, їх топографія, ділянки кровопостачання; нутрощеві гілки, їх топографія, ділянки їх кровопостачання; внутрішня соромітна артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

36. Загальна анатомія вен: анатомічна класифікація; функції різних груп вен. Закономірності розподілу вен в організмі людини. Корені і притоки вен: визначення. Розвиток венозних судин: джерела, механізми розвитку. Варіанти та аномалії розвитку вен.

37. Верхня порожниста вена: утворення (корені), топографія, притоки.

38. Внутрішня яремна вена: утворення, топографія; класифікація притоків. Внутрішньочерепні притоки внутрішньої яремної вени. Позачерепні притоки внутрішньої яремної вени. Анастомози між внутрішньочерепними та позачерепними притоками внутрішньої яремної вени.

39. Крилоподібне сплетення: топографія, утворення.

40. Венозний кут. Зовнішня яремна вена: утворення, топографія, притоки. Передня яремна вена: утворення, топографія, притоки. Яремна венозна дуга: топографія, утворення. Плечо-головна вена: утворення, топографія, притоки.
41. Непарна вена: утворення, топографія, класифікація притоків. Нутрощеві притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах. Пристінкові притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
42. Півнепарна вена: утворення, топографія, класифікація притоків; нутрощеві притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах; пристінкові притоки, ділянки збору венозної крові. Міжреброві вени. Вени хребтового стовпа: хребтові венозні сплетення, їх топографія, шляхи відтоку венозної крові.
43. Нижня порожниста вена: утворення (корені), топографія, класифікація притоків; описати і продемонструвати на препаратах. Нутрощеві притоки, ділянки збору венозної крові, пристінкові притоки, ділянки збору венозної крові.
44. Ворітна печінкова вена: утворення (корені), притоки, ділянки збору венозної крові; топографія, розгалуження в печінці, функціональне значення.
45. Внутрішня клубова вена: топографія, класифікація притоків. Пристінкові притоки, їх топографія, ділянки збору венозної крові
46. Венозні сплетення малого тазу: утворення, топографія, ділянки збору венозної крові.
47. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози: визначення. Портокавальні венозні анастомози. Кава-кавальні анастомози.
48. Лімфатична система: загальна характеристика, функції. Лімфатичні судини: ланки, їх будова, топографія, функції. Грудна протока, її корені, топографія, притоки, місце впадіння у венозну систему. Лімфатична система: права лімфатична протока, її корені, топографія, місце впадіння у венозну систему.
49. Первинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (центральні органи імунної системи): загальні закономірності будови, функції. Кістковий мозок, розвиток, топографія, будова, функції, вікові особливості. Види кісткового мозку: вікові особливості, топографія, функції.
50. Первинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (центральні органи імунної системи): загруднинна залоза (тимус), розвиток, топографія, будова, функції, вікові особливості.
51. Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): загальні закономірності будови, функції. Селезінка, розвиток,

- топографія, зовнішня будова, внутрішня будова, функції; описати продемонструвати на препаратах. Мигдалики топографія, будова, функції.
- 52.Лімфатичне (лімфоїдне) кільце глотки: мигдалики, що його утворюють, їх топографія, будова, функції.
- 53.Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): лімфатичні (лімфоїдні) вузли, класифікація, топографія, будова, функції.
54. Провідні шляхи ЦНС: визначення, класифікація.
- 55.Соматосенсорні шляхи свідомої чутливості: шлях епікритичної чутливості (свідомої пропріоцептивної чутливості).
- 56.Соматосенсорні шляхи свідомої чутливості: шлях протопатичної чутливості (больової і температурної чутливості).
- 57.Соматосенсорні шляхи свідомої чутливості: шлях протопатичної чутливості (тактильної чутливості).
- 58.Соматосенсорні шляхи свідомої чутливості: шлях больової, температурної, тактильної та свідомої пропріоцептивної чутливості від голови та шиї.
- 59.Соматосенсорні шляхи несвідомої чутливості (пропріоцептивної чутливості мозочкового направлення).
- 60.Нисхідні провідні шляхи: класифікація.
- 61.Пірамідні шляхи: кірково-спинномозковий шлях, кірково-ядерний шлях.
62. Екстрапірамідна рухова система: центри, функції. Провідні шляхи екстрапірамідної рухової системи.
63. Периферійна нервова система: компоненти, їх загальна характеристика.
64. Грудні нерви: утворення, гілки, топографія, ділянки іннервації.
- 65.Міжреберні нерви: утворення, гілки, топографія, ділянки іннервації.
- 66.Загальні принципи будови соматичних нервових сплетень
- 67.Шийне сплетення: утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; діафрагмовий нерв, його склад волокон, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 68.Плечове сплетення: утворення, топографія, частини, класифікація гілок. Надключична частина, її топографія, компоненти; описати і продемонструвати на препаратах.
- 69.Короткі гілки плечового сплетення: їх топографія, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 70.Довгі гілки плечового сплетення: їх топографія, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.

71. Довгі гілки плечового сплетення: м'язово-шкірний нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
72. Довгі гілки плечового сплетення: серединний нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
73. Довгі гілки плечового сплетення: ліктювий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
74. Довгі гілки плечового сплетення: променевий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
75. Довгі шкірні гілки плечового сплетення: їх утворення, топографія, ділянки іннервації.
76. Поперекове сплетення: утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах. Стегновий нерв, його топографія, гілки, ділянки іннервації.
77. Крижове та куприкове сплетення: утворення, топографія, класифікація гілок.
78. Довгі гілки крижового сплетення: сідничний нерв, його топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
79. Великомілковий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
80. Загальний малоомілковий нерв: його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
81. Дванадцять пар черепних нервів. Класифікація черепних нервів за складом волокон. Класифікація черепних нервів за походженням. Загальний план будови рухових черепних нервів.
82. Загальний план будови чутливих черепних нервів.
83. Загальний план будови змішаних черепних нервів.
84. I пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, утворення, топографія.
85. II пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, утворення, топографія.
86. III пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепу, гілки, ділянки іннервації.
87. Загальна будова вегетативного вузла голови: корінці, їх утворення, гілки, їх склад і об'єкти іннервації.

- 88.ІV пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепа, ділянки іннервації.
- 89.V пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика; внутрішньочерепна частина V пари.
- 90.V пара черепних нервів: чутливий вузол V пари, його топографія, хід центральних і периферійних волокон.
91. V пара черепних нервів: 1-ша гілка V пари –утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
- 92.V пара черепних нервів: 2-га гілка V пари –утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
- 93.V пара черепних нервів: 3-тя гілка V пари –утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
- 94.VI пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепа, ділянки іннервації.
- 95.VII пара черепних нервів і проміжний нерв: розвиток, загальна характеристика, ядра, топографія, гілки, ділянки іннервації.
- 96.Вегетативні вузли голови, зв'язані із проміжним нервом: їх корінці, гілки, ділянки іннервації.
- 97.VIII пара черепних нервів: розвиток, частини, їх загальна характеристика, ядра, утворення, топографія.
98. ІХ пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепа, гілки, ділянки іннервації.
- 99.X пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепа, частини, їх топографія. Гілкиголовної і шийної частин – їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації. Гілки грудної і черевної частин –їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
100. XI пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепа, ділянки іннервації.
101. XII пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепа, топографія, ділянки іннервації.
- 102.Автономна частина периферійної нервової системи (вегетативна нервова система): частини, функції, об'єкти іннервації. Відмінності між соматичною нервовою системою і вегетативною нервовою системою. Морфологічні відмінності рефлекторної дуги автономної частини периферійної нервової системи (вегетативної нервової системи).
103. Морфологічні відмінності між симпатичною і парасимпатичною частинами автономної частини периферійної нервової системи (вегетативної нервової системи).

104. Вегетативна нервова система: центральний відділ, його класифікація, топографія, утворення.
105. Вегетативна нервова система: периферійний відділ, його компоненти.
106. Вегетативні вузли: класифікація, будова, топографія, відмін від чутливих вузлів.
107. Симпатичний стовбур: топографія, відділи, вузли, їх з'єднання.
108. Шийний відділ симпатичного стовбура: вузли, що його утворюють, їх топографія, джерела передгангліонарних волокон. Верхній шийний вузол, його топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації. Середній шийний вузол, його топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації. Нижній шийний вузол, його топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації.
109. Грудний відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації.
110. Великий, малий і нутрощеві нерви: їх утворення, склад волокон, топографія.
111. Поперековий відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації.
112. Крижовий відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації.
113. Вегетативні сплетення черевної порожнини: утворення, топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
114. Черевне аортальне сплетення: вторинні сплетення, їх топографія, склад волокон, вузли, ділянки іннервації.
115. Вегетативні сплетення малого таза: утворення, топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
116. Нижнє підчеревне сплетення: вторинні сплетення, їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
117. Об'єкти іннервації головного центру парасимпатичної частини вегетативної нервової системи.
118. Об'єкти іннервації крижового центру парасимпатичної частини вегетативної нервової системи.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю та семестрової підсумкової атестації

Показати та назвати на препаратах:

Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату

1. Хребці: види, частини, утвори

2. Крижова кістка, утвори
3. Ребра, грудину, їхні утвори
4. Відділи верхньої кінцівки
5. Кістки плечового поясу, їхні утвори
6. Кістки вільної частини верхньої кінцівки, їхні утвори
7. Відділи кисті
8. Відділи нижньої кінцівки
9. Кістки тазу, їхні утвори
10. Кістки вільної частини нижньої кінцівки, їхні утвори
11. Відділи стопи, їхні утвори
12. Кістки склепіння черепа та їх частини
13. Кістки основи черепа та їх частини
14. Кістки лицьового черепа та їх частини
15. Верхню щелепу, тіло, відростки
16. Нижню щелепу, отвори, канал, відростки
17. Піднебінну кістку
18. Орбіту, носову порожнину та їх частини
19. Ямки черепа
20. Скренево-нижньощелепний суглоб
21. Атланта-потиличний суглоб
22. Плечовий суглоб
23. Ліктьовий суглоб
24. Променево-зап'ясковий суглоб
25. Кульшовий суглоб
26. Колінний суглоб
27. Гомілково-стопний суглоб
28. Шви черепа
29. З'єднання хребців з черепом та між собою
30. Жувальні м'язи
31. Частини надчерепного м'яза
32. Мімічні м'язи
33. Підшкірний м'яз шиї
34. Грудино-ключично-соскоподібний м'яз
35. Надпід'язикові м'язи
36. Підпід'язикові м'язи
37. Драбинчасті м'язи
38. Великий грудний м'яз
39. Малий грудний м'яз
40. Діафрагму
41. Двоголовий м'яз плеча
42. Триголовий м'яз плеча
43. Прямий м'яз живота
44. Зовнішній косий м'яз живота
45. М'яз – випрямляч хребта

46. Найширший м'яз спини
47. Сідничні м'язи
48. Чотириголовий м'яз стегна
49. Триголовий м'яз гомілки

Модуль 2: Спланхнологія. Центральна нервова система і органи чуття

1. Присінок рота.
2. Власну ротову порожнину
3. Слизову оболонку рота
4. Ясна
5. М'яке піднебіння
6. Великі слинні ротові залози
7. Постійні зуби, види зубів
8. Тимчасові зуби
9. Поверхні зубів
10. Язик, частини, поверхні, м'язи
11. Зів. Перешийок зіва
12. М'язи піднебіння та зіва
13. Глотку, її відділи
14. Стравохід
15. Шлунок
16. Тонку кишку, її відділи
17. Товсту кишку, її відділи
18. Печінку, її долі, поверхні, зв'язки
19. Жовчний міхур
20. Підшлункову залозу
21. Зовнішній ніс. Носову порожнину
22. Гортань, хрящі гортані
23. Трахею, її біфуркацію
24. Бронхи
25. Легені, їх долі, щілини, поверхні
26. Середостіння
27. Нирки
28. Сечоводи
29. Сечовий міхур
30. Чоловічі статеві органи
31. Жіночі статеві органи
32. Поверхи очеревини
33. Ендокринні залози
34. Селезінку
35. Оболони мозку
36. Спинний мозок
37. Потовщення спинного мозку
38. Довгастий мозок
39. Міст

40. Четвертий шлуночок
41. Ромбоподібну ямку
42. Мозочок
43. Ніжки мозку
44. Покришку середнього мозку
45. Водопровід середнього мозку
46. Епіталамус
47. Таламус
48. Гіпоталамус
49. Третій шлуночок
50. Півкулі головного мозку
51. Частки півкуль головного мозку
52. Мозолисте тіло
53. Бічні шлуночки
54. Базальні ядра
55. Очне яблуко, його утвори
56. Кристалик
57. Допоміжний апарат ока
58. Вушну раковину
59. Середнє вухо
60. Сосочки язика
61. Нитки нюхового нерва
62. Утвори шкіри

Модуль 3: Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок

1. I пару черепно-мозкових нервів
2. II пару черепно-мозкових нервів
3. III пару черепно-мозкових нервів
4. IV пару черепно-мозкових нервів
5. V пару черепно-мозкових нервів
6. VI пару черепно-мозкових нервів
7. VII пару черепно-мозкових нервів
8. VIII пару черепно-мозкових нервів
9. IX пару черепно-мозкових нервів
10. X пару черепно-мозкових нервів
11. XI пару черепно-мозкових нервів
12. XII пару черепно-мозкових нервів
13. Вузол трійчастого нерву
14. Гілки трійчастого нерву
15. «Малу гусячу лапку»
16. «Велику гусячу лапку»
17. Шкірні гілки шийного сплетення
18. Шийну петлю
19. Діафрагмальний нерв
20. Грудні нерви

21. Міжреброві нерви
22. Нерви плечового сплетення
23. Нерви поперекового сплетення
24. Крижові нерви та куприковий нерв
25. Спинномозковий нерв
26. Вузол спинномозкового нерву
27. Аорту, частини аорти
28. Спільну сонну артерію
29. Плечо-головний стовбур
30. Легеневий стовбур
31. Легеневі артерії.
32. Зовнішню сонну артерію, її гілки
33. Язикову артерію
34. Щелепну артерію
35. Лицеву артерію
36. Внутрішню сонну артерію
37. Артерії мозку. Основну артерію
38. Підключичну артерію, її гілки
39. Хребтову артерію
40. Внутрішню грудну артерію
41. Щитошийний стовбур
42. Пахвову артерію
43. Плечову артерію
44. Променеву артерію
45. Ліктьову артерію
46. Поперекові артерії
47. Черевний стовбур
48. Селезінкову артерію
49. Верхню крижову артерію
50. Нижню брижову артерію
51. Яечкову та яєчникову артерії
52. Загальну клубову артерію
53. Внутрішню клубову артерію
54. Зовнішню клубову артерію
55. Стегнову артерію
56. Підколінну артерію
57. Легеневі вени.
58. Вени серця
59. Верхню порожисту вену
60. Плечо-головну вену
61. Внутрішню яремну вену.
62. Лицеву вену
63. Защелепну вену
64. Зовнішню яремну вену

- 65.Передню яремну вену
- 66.Пазухи твердої мозкової оболонки
- 67.Диплоїтичні вени
- 68.Підключичну вену
- 69.Пахвову вену
- 70.Непарну вену
- 71.Нижню порожисту вену
- 72.Ворітну вену печінки
- 73.Селезінкову вену
- 74.Брижові вени
- 75.Загальні клубові вени
- 76.Внутрішні та зовнішні клубові вени
- 77.Стегнову вену
- 78.Підколінну вену
- 79.Лімфатичні протоки

Форма підсумкового контролю успішності навчання: підсумковий модульний контроль (ПМК) та семестрова підсумкова атестація (екзамен).

Підсумковий модульний контроль здійснюється на останньому занятті залікового модулю. До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, що відвідали всі лекційні і практичні заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку), виконали усі вимоги навчального плану і набрали конвертовану суму балів не меншу за мінімальну –72 бали. Якщо за результатами поточної успішності студент набрав 72 бали, він допускається до складання ПМК. Студенти, які з Модуля, що вивчається, мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0 звільняються від складання ПМК (за згодою) і автоматично отримують підсумкову оцінку, згідно із таблицею.

Таблиця

Критерії відповідності середнього балу поточної успішності результатам складання ПМК

Середній поточної успішності	бал	Відповідність балам за ПМК	Традиційна оцінка
4,5		69	4
4,6		70	
4,7		71	5
4,8		73	
4,9		77	
5,0		80	

Результат підсумкового модульного контролю оцінюється в балах (традиційна 4-бальна оцінка не виставляється).

Максимальна кількість балів підсумкового модульного контролю складає 80 балів. Мінімальна кількість балів підсумкового модульного контролю, з якою контроль вважається складеним, 50 балів.

Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів.

Обсяг матеріалу і критерії оцінювання підсумкового модульного контролю визначаються кафедрою і повідомляються студентам до початку навчання.

Підсумковий модульний контроль включає програмоване тестування із використанням завдань формату «Крок 1» та усні відповіді на стандартизовані питання білетів, які оцінюють теоретичну і практичну підготовку студента згідно з чинними вимогами. Використання тестів формату інтегрованого ліцензійного іспиту «Крок» під час підсумкового модульного контролю є обов'язковим.

Отримані бали за модуль викладач виставляє у «Відомість успішності студентів з дисципліни» та індивідуальний навчальний план студента. Перелік питань для оцінювання рівня засвоєння матеріалу, винесеного для оцінювання СРС, доводиться до відома студентів на початку вивчення модуля.

Семестрова підсумкова атестація (іспит) – це форма контролю рівня володіння студентами програмним матеріалом навчальної дисципліни загалом.

Студент вважається допущеним до емерстрового екзамену, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр.

Семестрова підсумкова атестація (іспит) складається студентами в період заліково-екзаменаційної сесії, передбачений навчальним планом. Вищий навчальний заклад може встановлювати студентам індивідуальні терміни складання заліків та екзаменів. Семестрова підсумкова атестація (іспит) проводиться за розкладом, про який сповіщають викладачів і студентів не пізніше як за місяць до її початку.

До складання семестрової підсумкової атестації допускаються студенти, що виконали всі вимоги навчального плану і мають в індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) відмітку про допуск до складання іспитів.

Студенти, які під час навчання з дисципліни мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0 звільняються від складання СПА (за згодою) і автоматично отримують підсумкову оцінку (табл.).

**Критерії відповідності середнього балу поточної успішності
результатам складання ПМК та СПА**

Середній бал поточної успішності	Відповідність балам за ПМК	Відповідність балам за СПА	Традиційна оцінка
4,5	69	164	4
4,6	70	167	
4,7	71	170	5
4,8	73	180	
4,9	77	190	
5,0	80	200	

Порядок і методика проведення екзамену і алгоритм оцінювання їх результатів визначаються кафедрою. Семестрова підсумкова атестація включає програмований тестовий контроль із використанням завдань формату «Крок 1» та усні відповіді на стандартизовані питання екзаменаційних білетів, які оцінюють теоретичну і практичну підготовку студента згідно з чинними вимогами.

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю.

Критерії оцінювання знань студентів на СПА:

«відмінно» – студент володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, так і тестового контролю. Добре орієнтується в предметній термінології. Чітко формулює відповіді на поставлені запитання. Практична робота виконується в повному обсязі;

«добре» – студент володіє знаннями в обсязі не менш ніж 75 –89%, допускає несуттєві помилки, які виправляє, відповідаючи на запитання. Під час виконання тестових завдань відповідає на 75% питань. Практична робота виконана в повному обсязі, допускаються незначні помилки;

«задовільно» – студент володіє знаннями по темі в обсязі не менше 60 – 74%, під час тестування відповідає не менш ніж на 60% запитань. Відповіді недостатньо точні, навідні запитання їх не відкореговують. Не в повному обсязі виконано практичну роботу;

«незадовільно» – студент не засвоїв необхідний мінімум знань з теми заняття та тестування в межах 59%. Нездатний відповідати на навідні запитання, оперує неточними формулюваннями. Завдання тестового контролю виконані менш ніж на 59%. Практичними навичками не володіє.

Система поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Проведення поточного контролю під час навчальних занять передбачає такі засоби: комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних задач, контроль практичних навичок знання анатомічних препаратів, з наступним аналізом і оцінюванням статевих, вікових, індивідуальних особливостей будови органів людини; аналіз топографо-анатомічних взаємовідносин органів і систем людини; аналіз закономірностей пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіантів мінливості органів, вад розвитку.

На кожному практичному занятті студент відповідає на тести за темою практичного заняття, на стандартизовані питання за матеріалом поточної теми і попередніх тем, знання яких необхідно для розуміння поточної теми. Відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи, які стосуються матеріалу поточного заняття. Демонструє препарат (знання практичних навичок) відповідно до теми практичного заняття.

Викладач на практичному занятті оцінює знання кожного студента за чотирибальною системою:

Відмінно ("5"): Студент правильно відповів на 90-100 % тестів формату А. Правильно, чітко і логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання поточної теми, добре знає матеріал попередніх тем (вихідний рівень знань), відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Правильно демонструє препарат (знання практичних навичок), правильно вживає латинські терміни. Робить узагальнення матеріалу, доповнює свою відповідь знанням додаткової літератури. Виписав в словник усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Виконав усі завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Написав реферат із запропонованої теми або самостійно зробив анатомічний препарат (індивідуальна робота).

Добре ("4"): Студент правильно відповів на 70-90% тестів формату А. Правильно, інколи за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, знає матеріал попередніх тем (вихідний рівень знань), відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Правильно демонструє препарат (знання практичних навичок). Студент правильно вживає латинські терміни. Виписав в словник усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття.

Виконав усі завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Задовільно (“3”): Студент правильно відповів на 50 -70% тестів формату А . Неповно, за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, на питання з матеріалу попередніх тем (вихідний рівень знань), неточно і неповно відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Під час відповіді і демонстрації препарату (знання практичних навичок) студент робить незначні помилки. Студент вживає латинські терміни з помилками, або неповністю знає латинські терміни з теми поточного заняття і попередніх занять. Виписав в словник не повністю латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Виконав не повністю завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Незадовільно (“2”): Студент відповів на менше, ніж 50% тестів формату А. Не знає матеріалу поточної теми. Або відповідає на поставлені питання поточної теми недостатньо, неповно, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові питання, не розуміє змісту матеріалу , не знає питання з матеріалу попередніх тем (вихідний рівень знань), не відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Під час відповіді і демонстрації препарату (знання практичних навичок) студент робить значні, грубі помилки. Студент не знає латинських термінів з теми поточного заняття і попередніх занять, або вживає латинські терміни з помилками. Не виписав в словник латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Не виконав завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Методи навчання вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж); наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація); практичні (різні види вправлення, практика).

Методи контролю усний контроль; письмовий контроль; тестовий контроль; програмований контроль; практична перевірка; самоконтроль; самооцінка.

Методичне забезпечення:

1. Робоча навчальна програма
2. Методичні розробки лекцій
3. Методичні рекомендації для викладачів

4. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття та на занятті
5. Список рекомендованої літератури
6. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок студентів:
 - тести різних рівнів складності
 - тести з банку ліцензійних іспитів «Крок – 1»
 - ситуаційні задачі
 - комп'ютерні контроруючі програми
7. Відеофільми
8. Мультимедійні презентації

Рекомендована література

Базова (наявна в бібліотеці УМСА)

1. Анатомія людини: підручник у 3-х т. Т.3 / А.С.Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін [та ін.]. – Вінниця: Нова книга, 2015. – 376 с.
2. Анатомія людини : підручник у 3-х т. Т.2 / А.С.Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін [та ін.]. – Вінниця: Нова книга, 2015. –456 с.
3. Анатомія людини: підручник у 3-х т. Т.1 / А.С.Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін [та ін.]. – Вінниця: Нова книга, 2015. – 368 с.
4. Черкасов В.Г.Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / В.Г.Черкасов, І.І.Бобрик, Ю.Й.Гумінський, Ковальчук О.І. Вінниця: Нова Книга, 2010. – 392 с.
5. Шапаренко П.П. Анатомія людини: У 2 томах / П.П.Шапаренко, Л.П.Смольський. – К.: Здоров'я, 2003. – Т. 1. – 376 с.
6. Шапаренко П.П. Анатомія людини: У 2 томах / П.П.Шапаренко, Л.П.Смольський. – К.: Здоров'я, 2005. – Т. 1. – 372 с.
7. Свиридов О.І. Анатомія людини. – Київ: Вища школа, 2000.- 399с.
8. Анатомія людини / [Ковешніков В.Г., Бобрик І.І., Головацький А.С.та ін.]; за ред. В.Г.Ковешнікова – Луганськ: Віртуальна реальність, 2008. – Т.3. – 400 с.

Допоміжна

1. Черкасов В.Г. Анатомія людини / В.Г.Черкасов, Т.В.Хмара, Б.Г.Макар, Д.В.Проняєв. Чернівці: Мед.університет, 2012. – 462 с.
2. Черкасов В.Г. Анатомія людини / В.Г.Черкасов, С.Ю. Кравчук. – Вінниця: Нова книга, 2011. – 640с.
3. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Ф.Неттер; [пер. з англ. А.А.Цегельського]; за ред. Ю.Б.Чайковського. – Львів: Наутилус, 2004. – 592 с.

4. Абрахамс П. Иллюстрированный атлас анатомии человека. Полное описание жизнедеятельности тела человека / П.Абрахамс; [пер. с англ.]. – М.: ЗАО «БММ», 2003. – 256 с.
5. Привес М.Г. Анатомия человека / М.Г.Привес, Н.К.Лысенков, В.И.Бушкович. – [12-е изд., испр. и доп.]. – С-Пб.: Изд.дом СПб МАПО, 2005. – 720 с.
6. Синельников Р.Д. Атлас анатомии человека: учебное пособие в 4-х томах / Р.Д.Синельников, Я.Р.Синельников Р.Д. М.: Медицина, 1996.

Інформаційні ресурси

1. www.anatom.in.ua

1. Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія». Кафедра оперативної хірургії і топографічної анатомії. Матеріали для завантаження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.umsa.edu.ua/kafhome/kaf_operchir/kaf_operchir_download.htm. - Назва з екрана.

2. Google книги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://books.google.com.ua/books/> - Назва з екрана.

3. Kenhub [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kenhub.com> - Назва з екрана.

4. Gavitex [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gavitex.com/share/m6i5y8rq4> - Назва з екрана.

5. MEDUNIVER БИБЛІОТЕКА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meduniver.com/Medical/Book/4.html> - Назва з екрана.

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 13	Черепні нерви
Тема заняття 65	Класифікація черепних нервів. I, II, III, IV, VI пари черепних нервів
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Ділянками іннервації черепних нервів є шкіра, м'язи, внутрішні органи голови, шиї, грудної і черевної порожнини. Вони мають вплив на різні відділи головного мозку (участь в мовленні, поведінці тощо).

Знання анатомії черепних нервів, місця виходу їх з головного мозку та черепа, необхідні студентам-стоматологам як основа для проведення діагностики і лікування захворювань, пов'язаних з периферійною нервовою системою.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити класифікацію черепних нервів. Розглянути і засвоїти функцію, топографію і зони іннервації I, II, III, IV, VI пари черепних нервів. Намалювати хід гілок.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Скільки розрізняють пар черепних нервів? Назвіть їх українські та латинські назви.
2. Яка українська і латинська назва, склад волокон і функція, топографія, зони іннервації I пари черепних нервів?
3. Яка українська і латинська назва, склад волокон і функція, топографія, зони іннервації II пари черепних нервів?
4. Які виділяють частини зорового нерва?

5. Яка українська і латинська назва, функція, склад волокон і топографія, зони іннервації III пари черепних нервів?
6. Назвіть ядра окорухового нерва.
7. Яка українська і латинська назва, функція, склад волокон і топографія, зони іннервації IV пари черепних нервів?
8. Яка українська і латинська назва, функція, склад волокон і топографія, зони іннервації VI пари черепних нервів?
9. Назвіть місця виходу нервів з речовини головного мозку?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Позначити та підписати на рисунку місця виходу I, II, III, IV, VI пари черепних нервів:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 65:

1. При обстеженні хворого виявлено опущення верхньої повіки, розбіжну косоокість, розширену зіницю, обмеженість рухливості очного яблука. Який нерв пошкоджений?

- A. *Окоруховий
- B. Очний
- C. Блоковий
- D. Відвідний
- E. Зоровий

2. При огляді травмованого у дорожній пригоді лікар встановив ураження зовнішньої стінки очної ямки. Потерпілий втратив можливість відведення очного яблука на травмованій стороні. Який нерв міг бути ураженим у даному випадку?

- A. *N.abducens.
- B. N.trochlearis.
- C. N.oculomotorius.
- D. N.opthalmicus.
- E. N. infraorbitalis

3. В результаті травми у хворого пошкодився відвідний нерв. Який з перелічених симптомів спостерігається?

- A. *Параліч латерального прямого м'яза очного яблука
- B. Порушення слезовиділення
- C. Параліч медіального прямого м'яза очного яблука
- D. Стійке розширення зіниці
- E. Розлад акомодатії

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 13	Черепні нерви
Тема заняття 66	V пара черепних нервів
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Ділянками іннервації черепних нервів є шкіра, м'язи, внутрішні органи голови, шиї, грудної і черевної порожнини. Вони мають вплив на різні відділи головного мозку (участь в мовленні, поведінці тощо).

Знання анатомії черепних нервів, місця виходу їх з головного мозку та черепа, необхідні студентам-стоматологам як основа для проведення діагностики і лікування захворювань, пов'язаних з периферійною нервовою системою.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Розглянути і засвоїти будову, топографію і зони іннервації V пари черепних нервів. Зобразити схематично хід гілок трійчастого нерва.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка українська і латинська назва V пари черепних нервів?
2. Який за складом волокон трійчастий нерв?
3. Назвіть ядра трійчастого нерва, їх місце розташування та проекцію на ромбоподібну ямку.
4. Яка будова та топографія трійчастого вузла?
5. Місце виходу трійчастого нерва з речовини головного мозку?
6. Через які отвори гілки трійчастого нерва виходять з порожнини черепа?
7. Назвіть гілки і зони іннервації очного нерва?
8. Назвіть гілки і зони іннервації верхньощелепного нерва?
9. Яка топографія крило-піднебінної ямки?

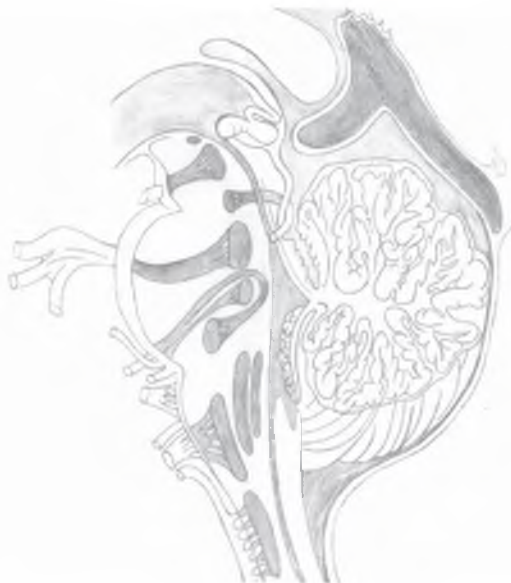
10. Назвіть чутливі гілки і зони іннервації нижньощелепного нерва?
11. Назвіть рухові гілки і зони іннервації нижньощелепного нерва?
12. Назвіть вегетативні вузли, що розміщені по ходу гілок трійчастого нерва.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

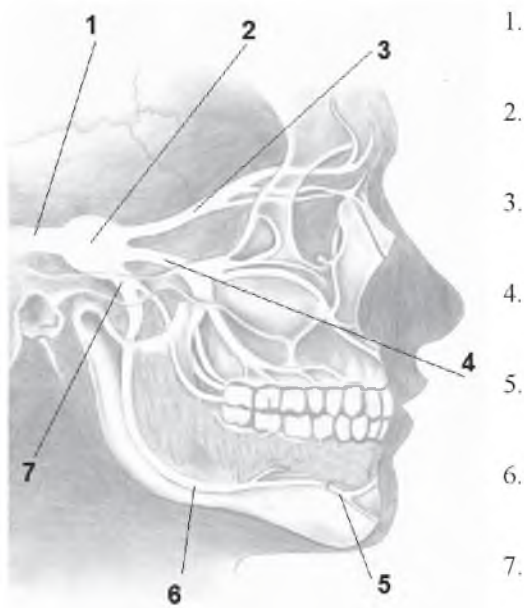
А. Позначити та підписати на рисунку місця виходу корінців трійчастого нерва:

Б. Позначити та підписати на рисунку місця виходу корінців трійчастого нерва:

В. Підписати позначені на рисунку утвори трійчастого нерва:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 66:

1. У хворого порушилася робота жувальних м'язів. Який нерв ушкоджений?
 - A. *Нижньощелепний
 - B. Язиковий
 - C. Вушно-скроневий
 - D. Щічний
 - E. Верхньощелепний
2. Хворий звернувся до лікаря зі скаргами на утруднення під час жування. При обстеженні виявлена атрофія правих скроневого і жувального м'язів. При відкриванні рота щелепа відхиляється ліворуч. Який нерв уражений?
 - A. *Рухова частина нижньощелепного
 - B. Лицевий
 - C. Нижній альвеолярний
 - D. Верхньощелепний
 - E. Щелепно-під'язиковий
3. Для знеболення різців верхньої щелепи анестетик вводять у ділянку різцевого отвору. Який нерв залягає в цьому місці?
 - A. *N.nasopalatinus
 - B. N.pharyngeus
 - C. N.palatinus major
 - D. Rr.nasales posteriores inferiores
 - E. Nn.palatini minors

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 13	Черепні нерви
Тема заняття 67	VII пара черепних нервів
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Ділянками іннервації черепних нервів є шкіра, м'язи та внутрішні органи голови, шиї, грудної і черевної порожнини. Вони мають вплив на різні відділи головного мозку (участь в мовленні, поведінці тощо).

Знання анатомії черепних нервів, місця виходу їх з головного мозку та черепа, необхідні студентам-стоматологам як основа для проведення діагностики і лікування захворювань, пов'язаних з периферійною нервовою системою.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Розглянути і засвоїти будову, топографію і зони іннервації VII пари черепних нервів. Зобразити схематично хід гілок лицевого нерва.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

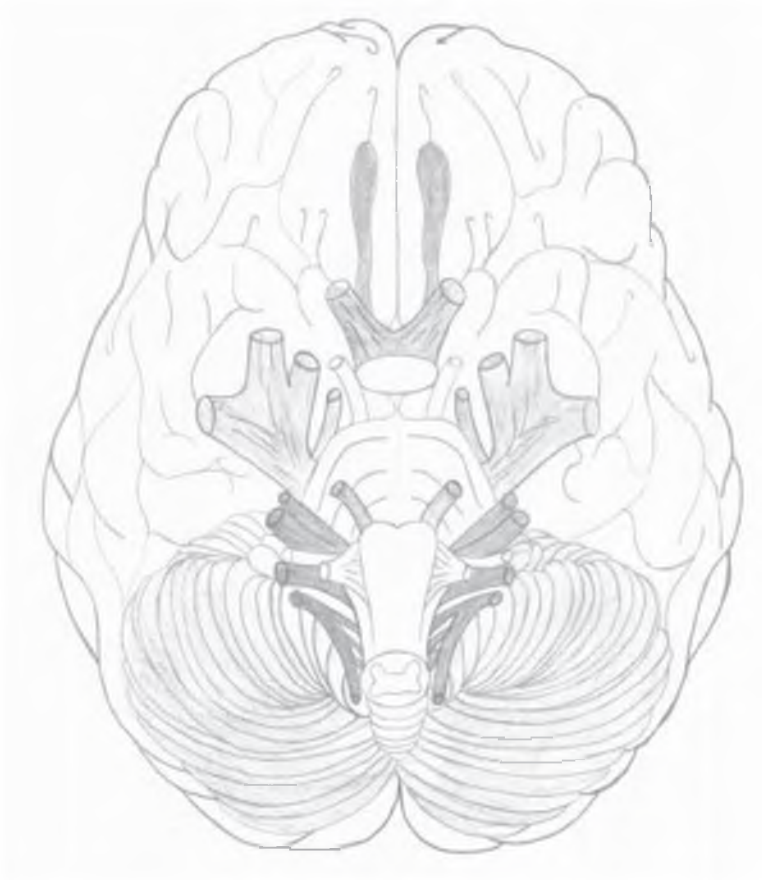
Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

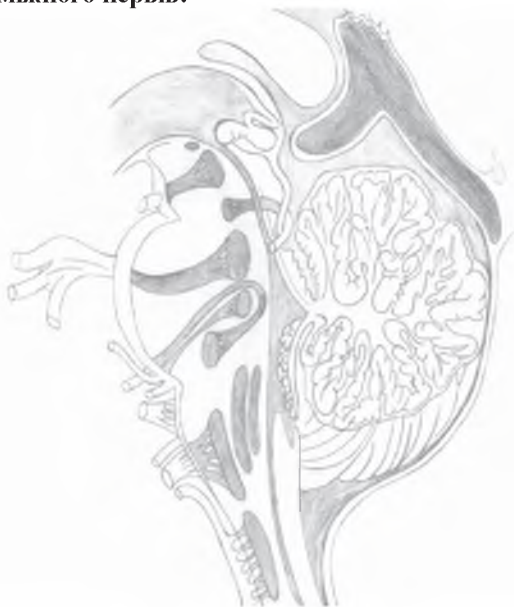
1. Яка українська і латинська назва VII пари черепних нервів?
2. Назвіть ядра лицевого нерва, їх місце розташування.
3. Вкажіть проекцію ядер лицевого нерва на ромбоподібну ямку.
4. Назвіть отвір через який з порожнини черепа виходить лицевий нерв?
5. Які ви знаєте гілки лицевого та проміжного нерва?
6. Вкажіть зони іннервації лицевого нерва?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

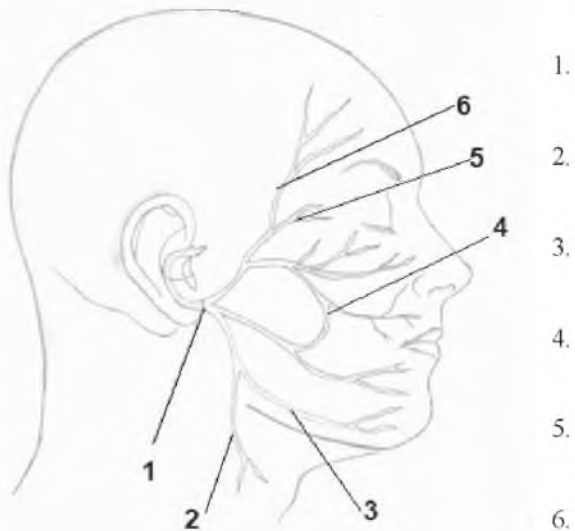
A. Позначити та підписати на рисунку місця виходу корінців лицевого та проміжного нервів:

Б. Позначити та підписати на рисунку місця виходу корінців лицевого та проміжного нервів:

В. Підписати утвори лицевого нервана обличчі:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 67:

1. Після перенесеного енцефаліту у хворого залишкові явища у вигляді ураження лицьового нерва зліва. Порушення інервації яких м'язів при цьому буде уражено:

- A. *мімічних м'язів
- B. жувальних
- C. скроневих
- D. середніх м'язів шиї
- E. глибоких м'язів шиї

2. До лікаря звернувся хворий, у якого один бік обличчя нерухомий, око не заплющується, кут рота опущений, витікає слина. Який нерв уражений?

- A. *Лицевий
- B. Під'язиковий
- C. Перша гілка трійчастого нерва
- D. Друга гілка трійчастого нерва
- E. Додатковий

3. Внаслідок вивиху нижньої щелепи у пацієнта порушена смакова чутливість передніх 2/3 язика та слиновиділення. Травмою якого нерва це викликано?

- A. *Барабанна струна
- B. Великий кам'янистий нерв
- C. Малий кам'янистий нерв
- D. Глибокий кам'янистий нерв
- E. Під'язиковий нерв

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 13	Черепні нерви
Тема заняття 68	VIII, IX пари черепних нервів
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Ділянками іннервації черепних нервів є шкіра, м'язи та внутрішні органи голови, шиї, грудної і черевної порожнини. Вони мають вплив на різні відділи головного мозку (участь в мовленні, поведінці тощо).

Знання анатомії черепних нервів, місця виходу їх з головного мозку та черепа, необхідні студентам-стоматологам як основа для проведення діагностики і лікування захворювань, пов'язаних з периферійною нервовою системою.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Розглянути і засвоїти будову, топографію і зони іннервації VIII, IX пари черепних нервів. Зобразити схематично хід гілок присінково-завиткового та язико-глоткового нерва.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка українська і латинська назва VIII, IX пари черепних нервів.
2. Розкажіть будову, гілки, зони іннервації присінково-завиткового нерва.
3. Назвіть ядра язико-глоткового нерва.
4. Назвіть місце виходу язико-глоткового нерва з речовини мозку.
5. Через який отвір черепа виходить IX пара черепних нервів?
6. Де розміщений верхній і нижній вузли язико-глоткового нерва?
7. Назвіть рухові гілки язико-глоткового нерва.
8. Перечисліть чутливі гілки язико-глоткового нерва.

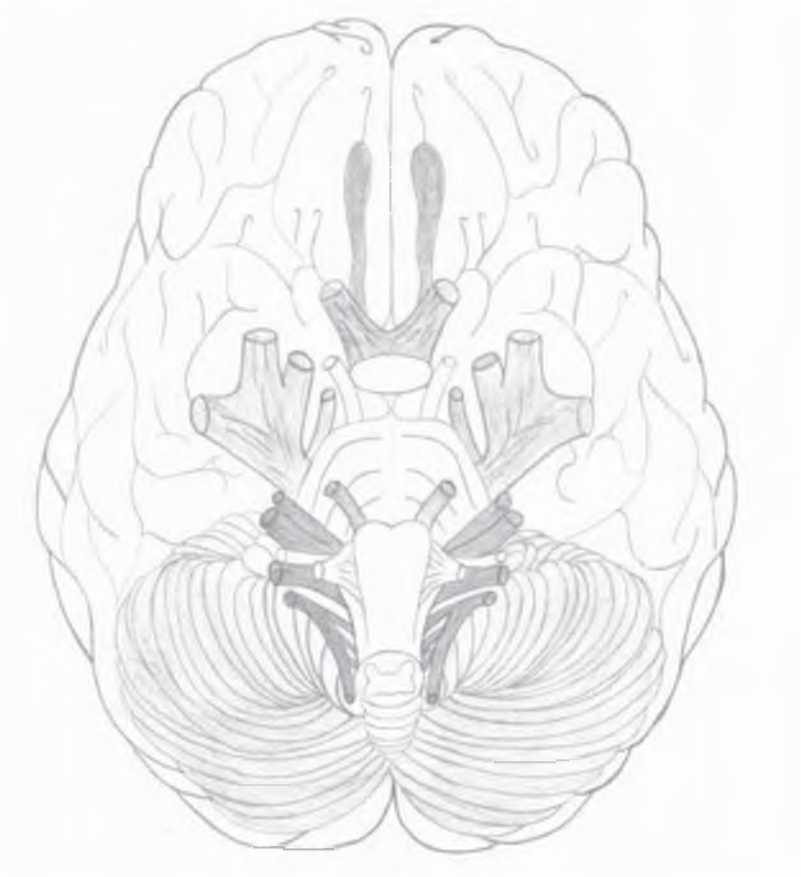
9. Вкажіть зони іннервації чутливих гілок язико-глоткового нерва.

10. Охарактеризуйте барабанний нерв.

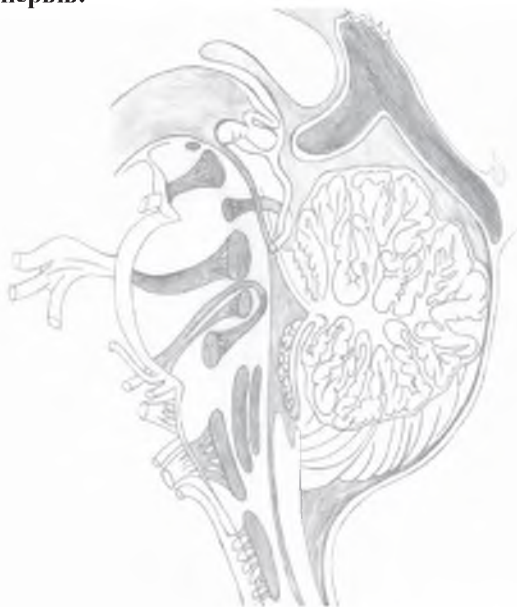
11. Чим супроводжуються ураження язико-глоткового нерва?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

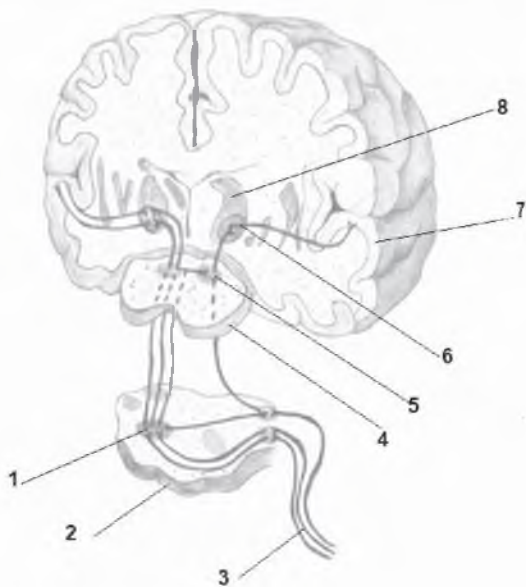
A. Позначити та підписати на рисунку місця виходу корінців VIII, IX пари черепних нервів:

Б. Позначити та підписати на рисунку місця виходу корінців VIII, IX пари черепних нервів:

В. Підписати утвори слухових нервових шляхів:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 68:

1. В клініку звернувся чоловік 45 років із скаргами на втрату чутливості в ділянці задньої 1/3 язика. Функція якої пари черепно-мозкових нервів порушена?

- A. *IX
- B. X
- C. VIII
- D. V
- E. XII

2. У чоловіка 40 років внаслідок удару по голові з'явилися порушення слуху і парез м'язів. Лікар поставив йому діагноз – гематома мосто-мозочкового кута. Які нерви при цьому пошкоджені?

- A. *VII, VIII пари черепних нервів
- B. XI, XII пара черепних нервів
- C. VIII, IX пари черепних нервів
- D. V, VI, пари черепних нервів
- E. IX, X, пари черепних нервів

3. Хворий звернувся до лікаря зі скаргами на порушення відчуття рівноваги, що з'явилося після травми. Який нерв пошкоджено?

- A. *Присінково-завитковий
- B. Трійчастий
- C. Лицевий
- D. Проміжний
- E. Блукаючий

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 13	Черепні нерви
Тема заняття 69	X, XI, XII пари черепних нервів. Вегетативні вузли голови
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Ділянками іннервації черепних нервів є шкіра, м'язи та внутрішні органи голови, шиї, грудної і черевної порожнини. Вони мають вплив на різні відділи головного мозку (участь в мовленні, поведінці тощо).

Знання анатомії черепних нервів, місця виходу їх з головного мозку та черепа, необхідні студентам-стоматологам як основа для проведення діагностики і лікування захворювань, пов'язаних з периферійною нервовою системою.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Розглянути і засвоїти будову, топографію і зони іннервації X, XI, XII пари черепних нервів. Зобразити схематично хід гілок блукаючого, додаткового та під'язикового нервів.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка українська і латинська назва X, XI, XII пари черепних нервів.
2. Назвіть ядра блукаючого нерва, їх функції, місце розташування?
3. Вкажіть проекцію ядер на ромбоподібну ямку.
4. Назвіть місце виходу блукаючого нерва з речовини головного мозку
5. Через який отвір блукаючий нерв виходить з порожнини черепа?
6. Назвіть відділи блукаючого нерва.
7. Назвіть гілки кожного відділу блукаючого нерва.
8. Назвіть зони іннервації блукаючого нерва.
9. Назвіть ядра додаткового та під'язикового нервів?
10. Вкажіть місця виходу XI, XII пари черепних нервів з речовини мозку?

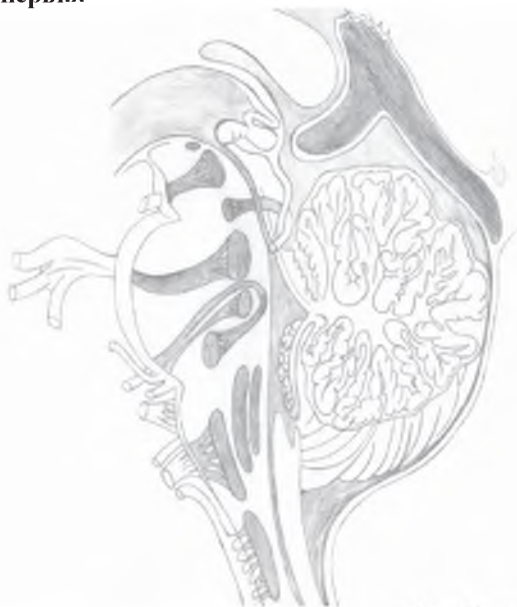
11. Вкажіть отвори виходу XI, XII пари черепних нервів з порожнини черепа?
12. Назвіть гілки і зони іннервації додаткового нерва.
13. Назвіть гілки і зони іннервації під'язикового нерва.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

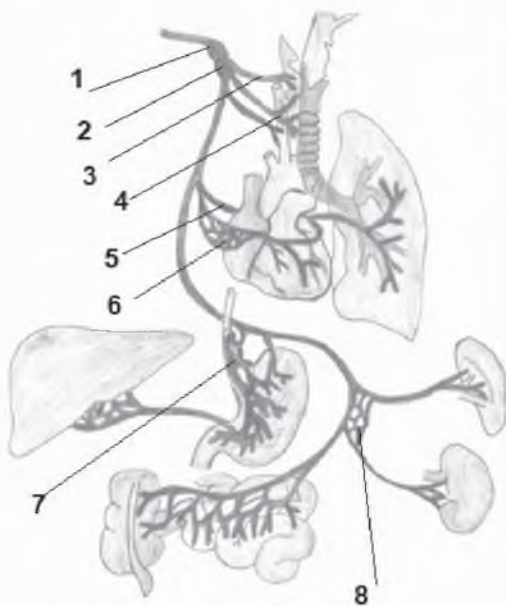
А. Позначити та підписати на рисунку місця виходу корінців X, XI, XII пари черепних нервів:

Б. Позначити та підписати на рисунку місця виходу корінців X, XI, XII пари черепних нервів:

В. Підписати позначені утвори блукаючого нерва:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

8.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 69:

1. У хворого після простудного захворювання виникло порушення виділення слюзи. Який вегетативний вузол найбільше при цьому постраждав?

- A. *Крилопіднебінний
- B. Вушний
- C. Війчастий
- D. Піднижньощелепний
- E. Під'язиковий

2. У хворого є зміни секреторної функції слюзової залози, що пов'язано з порушенням її вегетативної іннервації. Який з вузлів вегетативної нервової системи віддає післявузлові парасимпатичні волокна для неї?

- A. *Ganglion pterygopalatinum
- B. Ganglion ciliare
- C. Ganglion oticum
- D. Ganglion submandibulare
- E. –

3. В умовах експерименту проведено блокаду язико-глоткового нерву. При цьому буде спостерігатися зниження сприйняття такого подразника:

- A. *Гірке
- B. Солоне
- C. Кисле
- D. Солодке
- E. -

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, ший, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 14	Анатомія серця
Тема заняття 70	Анатомія серця: топографія серця, анатомія камер серця, будова стінки серця, кровопостачання серця, перикард. Проекція серця на передню стінку грудної порожнини
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносної системи складає близько 66%.

Тому знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію серця, анатомію камер серця, будову стінки серця, кровопостачання серця, перикард. Розглянути проекцію серця на передню стінку грудної порожнини.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Які виділяють поверхні та краї серця?
2. Охарактеризуйте зовнішню будову серця.
3. Розкажіть особливості будови правого передсердя.
4. Розкажіть особливості будови лівого передсердя.
5. Розкажіть особливості будови правого шлуночка.
6. Розкажіть особливості будови лівого шлуночка
7. Які є клапани серця, назвіть їх функції.
8. Яка будова стінки серця?

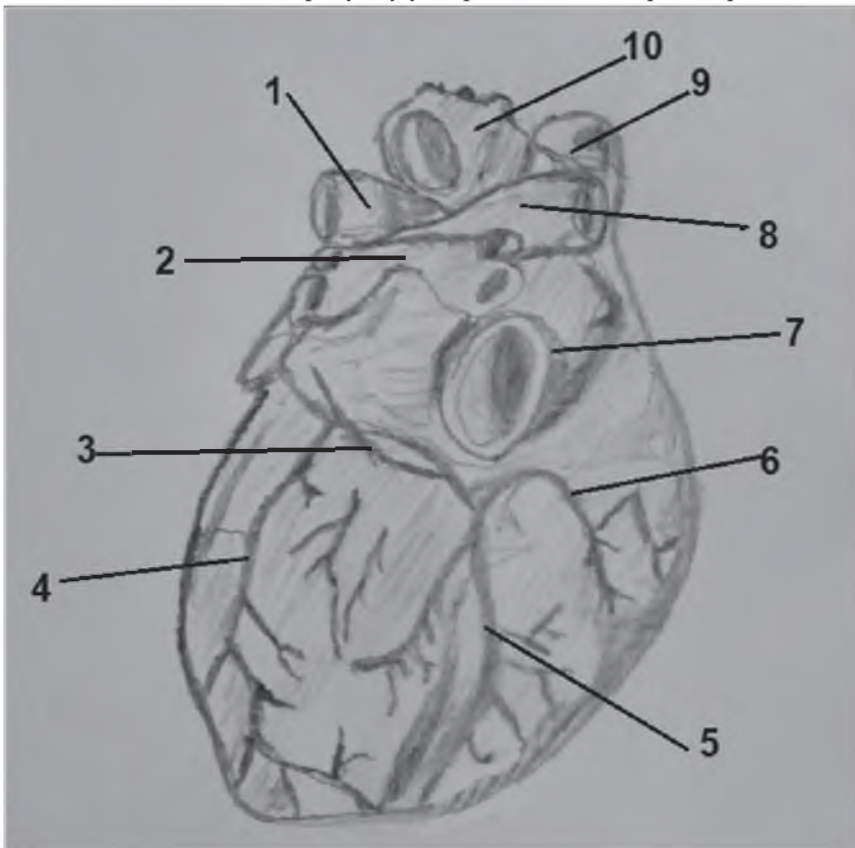
9. Як відбувається кровопостачання серця?

10. Що таке перикард? Яка його будова?

11. Як серце проектується на передню стінку грудної порожнини?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

A. Підпишіть позначені на рисунку утвори задньої поверхні серця:

1.

6.

2.

7.

3.

8.

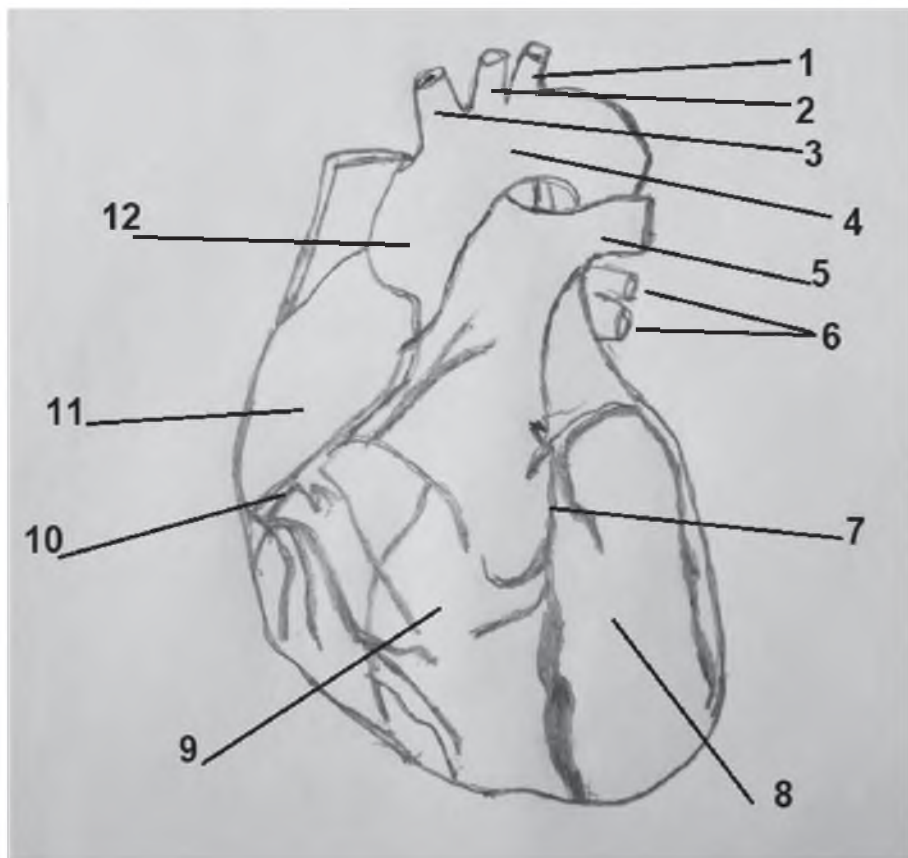
4.

9.

5.

10.

Б. Підпишіть позначені на рисунку утвори:

1.	7.
2.	8.
3.	9.
4.	10.
5.	11.
6.	12.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 70:

1. Судовий експерт при вивченні серця визначив, що у загиблого пошкоджена вінцева пазуха. Визначте місце впадіння ушкодженого анатомічного утвору:

- A. *Праве передсердя
- B. Правий шлуночок
- C. Ліве передсердя
- D. Нижня порожниста вена
- E. Верхня порожниста вена

2. У пацієнта 25 років лікар-кардіолог під час аускультатії виявив систолічний шум на верхівці серця. Про ураження якого клапану можна думати в цьому випадку?

- A. *Недостатність мітрального клапану
- B. Недостатність аортального клапану
- C. Недостатність тристулкового клапану
- D. Недостатність легеневого клапану
- E. Стеноз тристулкового клапану

3. У пацієнта 60 років лікар-кардіолог під час обстеження виявив, що верхівковий поштовх знаходиться на 2,5 см назовні від середньоключичної лінії. Про які зміни відділів серця можна думати в даному випадку?

- A. *Гіпертрофію лівого шлуночка
- B. Гіпертрофію правого шлуночка
- C. Гіпертрофію правого передсердя
- D. Гіпертрофію лівого передсердя
- E. Гіпертрофію правого і лівого передсер

4. У хворого інфаркт міокарда в ділянці передньої стінки лівого шлуночка. В басейні якої судини виникло порушення кровообігу?

- A. *Передня міжшлуночкова гілка лівої вінцевої артерії
- B. Передня шлуночкова гілка правої вінцевої артерії
- C. Огиначаюча гілка лівої вінцевої артерії
- D. Ліва крайова гілка лівої вінцевої артерії
- E. Передсердно-шлуночкова гілка лівої вінцевої артерії

5. У хворого інфаркт міокарда задньої стінки правого шлуночка. Гілки якої артерії тромбовані?

- A. *Права коронарна артерія
- B. Ліва коронарна артерія
- C. Ліва та права коронарна артерія

Д. Права підключична артерія

Е. Ліва підключична артерія

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 14	Анатомія серця
Тема заняття 71	Велике коло і мале коло кровообігу. Кровообіг плода. Розвиток серця в ембріогенезі. Аномалії і варіанти розвитку серця
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносної системи складає близько 66%.

Тому знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити розвиток серця в ембріогенезі, особливості кровообігу плода. Проаналізувати можливі аномалії і варіанти розвитку серця. Розглянути велике і мале коло кровообігу. Схематично зобразити кола кровообігу.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

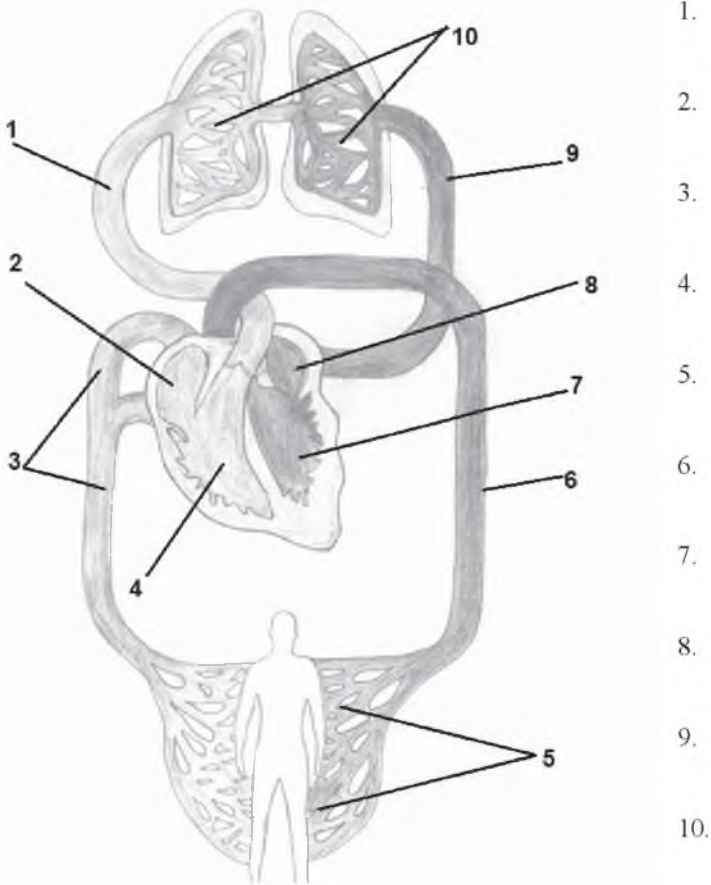
4. Теоретичні питання до заняття

1. В яких камерах серця починається і закінчується мале коло кровообігу?
2. Яка топографія, будова легеневого стовбура?
3. Охарактеризуйте праву легеневу артерію.
4. Охарактеризуйте ліву легеневу артерію.

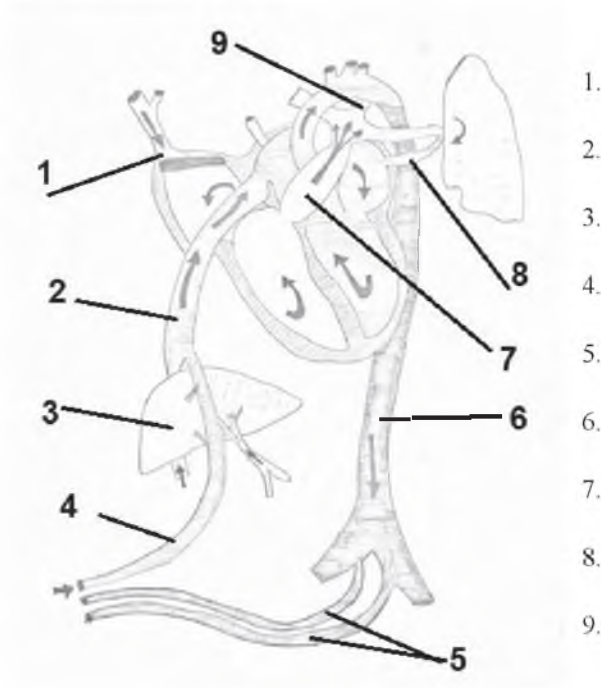
5. В яких камерах серця починається і закінчується велике коло кровообігу?
6. Як серце розвивається в ембріогенезі?
7. Дайте характеристику кровообігу плода.
8. Які можливі аномалії і варіанти розвитку серця?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть утвори, позначені на схемі кіл кровообігу людини:

Б. Підпишіть утвори, позначені на схемі кіл кровообігу плода людини:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 71:

1. У хворого стеноз легеневого стовбура. З якої камери серця починається дана судина?

- A. *Правий шлуночок
- B. -
- C. Лівий шлуночок
- D. Праве передсердя
- E. Ліве передсердя

2. При обстеженні дитини виявлено незарощення овального отвору. Де розміщений даний отвір?

- A. *Між лівим і правим передсердями
- B. В ділянці мітрального клапана

- C. Між лівим передсердям і лівим шлуночком
 - D. Між правим передсердям і правим шлуночком
 - E. Між лівим і правим шлуночками
3. При обстеженні підлітка, лікарем виявлена вроджена вада серця - функціонування боталової протоки. Що з'єднує ця протока у внутрішньоутробному періоді розвитку?
- A. *Легеневий стовбур та аорту
 - B. Правий та лівий шлуночок
 - C. Аорту та нижню порожисту вену
 - D. Праве та ліве передсердя
 - E. Легеневий стовбур та верхню порожисту вену

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 15	Судини голови та шиї
Тема заняття 72	Аорта. Гілки дуги аорти. Загальна і зовнішня сонні артерії
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносною системою складає близько 66%.

Тому знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію, будову стінки, частини аорти. Розглянути можливі варіанти відгалуження гілок дуги аорти. Охарактеризувати зовнішню сонну артерію з класифікуванням її гілок на три групи. Дати детальний опис передньої, задньої та середньої груп гілок зовнішньої сонної артерії. Схематично зобразити анастомози гілок зовнішньої сонної артерії з суміжними артеріями.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

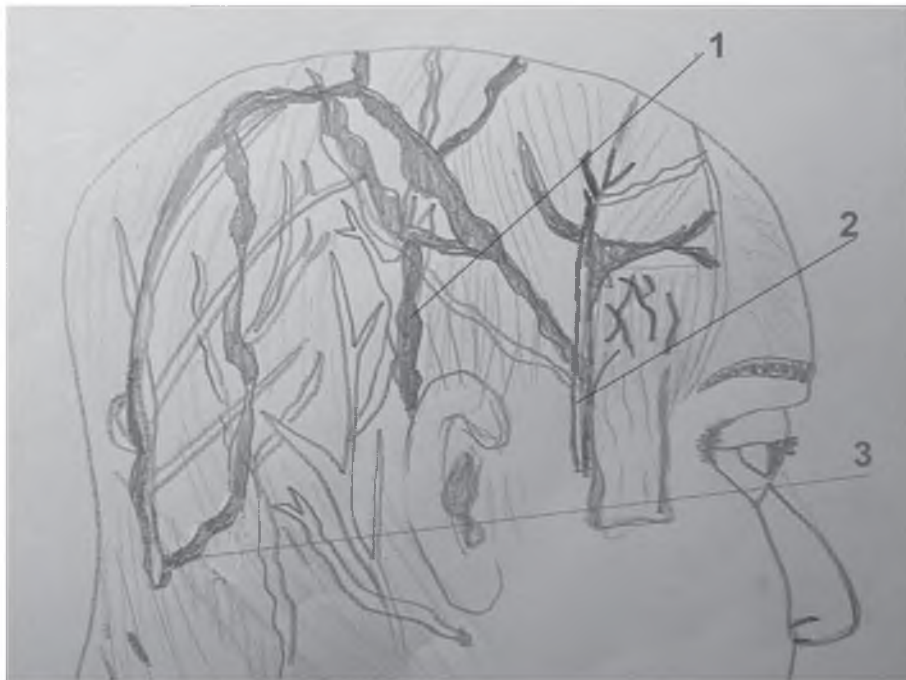
4. Теоретичні питання до заняття

1. На які частини поділяється аорта.
2. Яка топографія висхідної частини аорти?
3. Яка топографія дуги аорти?
4. Яка топографія низхідної частини аорти?

5. Назвіть гілки дуги аорти.
6. Яка топографія загальної сонної артерії?
7. Яка топографія зовнішньої сонної артерії та її гілок.
8. Які гілки зовнішньої сонної артерії відносяться до передньої групи гілок?
9. Які гілки зовнішньої сонної артерії відносяться до задньої групи гілок?
10. Які гілки зовнішньої сонної артерії відносяться до середньої групи гілок?
11. Дайте характеристику верхньої щитоподібної артерії.
12. Язикова артерія: топографія, області кровопостачання.
13. Дайте характеристику лицевої артерії.
14. Дайте характеристику поверхневої скроневої артерії.
15. Дайте характеристику верхньощелепної артерії.

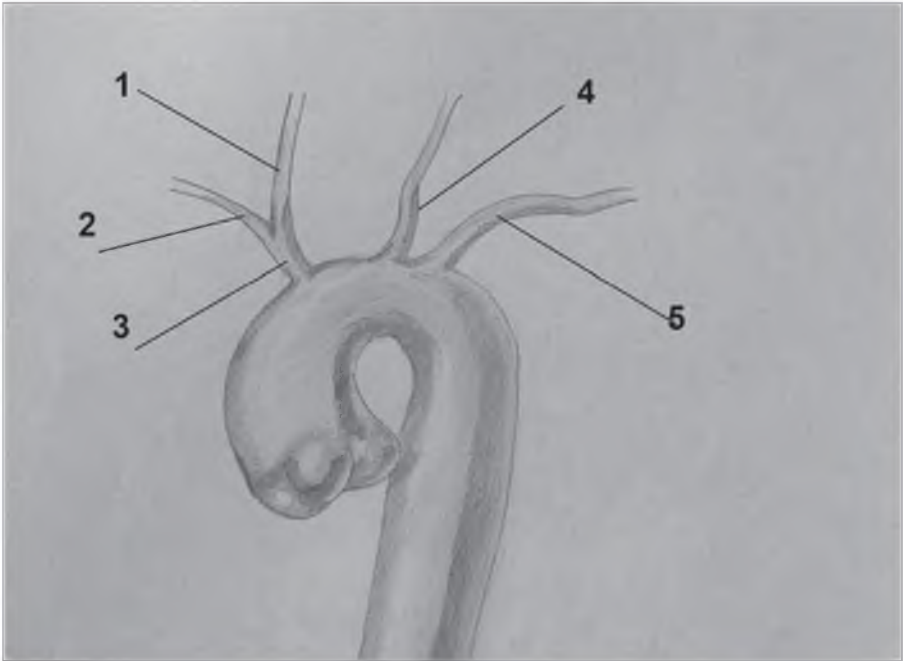
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть гілки зовнішньої сонної артерії, позначені на рисунку:

- 1.
- 2.
- 3.

Б. Підпишіть гілки дуги аорти, позначені на рисунку:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 72:

1. Потерпілий доставлений у клініку з відкритим переломом гілки нижньої щелепи з великою кровотечею в ділянці перелому. Пошкодження якої артерії, вірогідніше за все, мало місце?

- A. *Коміркової нижньої
- B. Середньої вискової
- C. Лицевої
- D. Язикової
- E. Висхідної піднебінної

2. Після видалення другого великого кутнього зуба верхньої щелепи у хворого відмічається кровотеча з альвеолярної комірки. З системи якої артерії спостерігається кровотеча?

- A. *Верхньощелепної
- B. Нижньої альвеолярної
- C. Лицьової
- D. Висхідної глоткової
- E. Щелепно-під'язикової

3. Хворий 60-ти років при падінні отримав травму голови і був доставлений до лікарні. При обстеженні виявлена підшкірна гематома скроневої ділянки. Пошкодження якої судини призвело до появи гематоми?

- A. *A. temporalis superficialis
- B. A. maxillaris
- C. A. auricularis posterior
- D. A. buccalis
- E. A. occipitalis

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 15	Судини голови та шиї
Тема заняття 73	Внутрішня сонна артерія і підключична артерія
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносною системою складає близько 66%.

Знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями. Також, для постановки діагнозу в клініках нейрохірургії, нервових та очних хвороб, необхідно знати, що внутрішня сонна артерія кровопостачає мозок, його оболонки, анастомозує з гілками зовнішньої сонної артерії; підключична артерія являється магістральною судиною великого кола кровообігу, гілки якої кровопостачають спинний і головний мозок, м'язи і органи шиї та грудної порожнини.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Засвоїти топографію, гілки, зони кровопостачання внутрішньої сонної і підключичної артерій. Розглянути складові артеріального кола мозку (Віллівізієвого кола). Навчитися показувати гілки внутрішньої сонної і підключичної артерій на препаратах.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

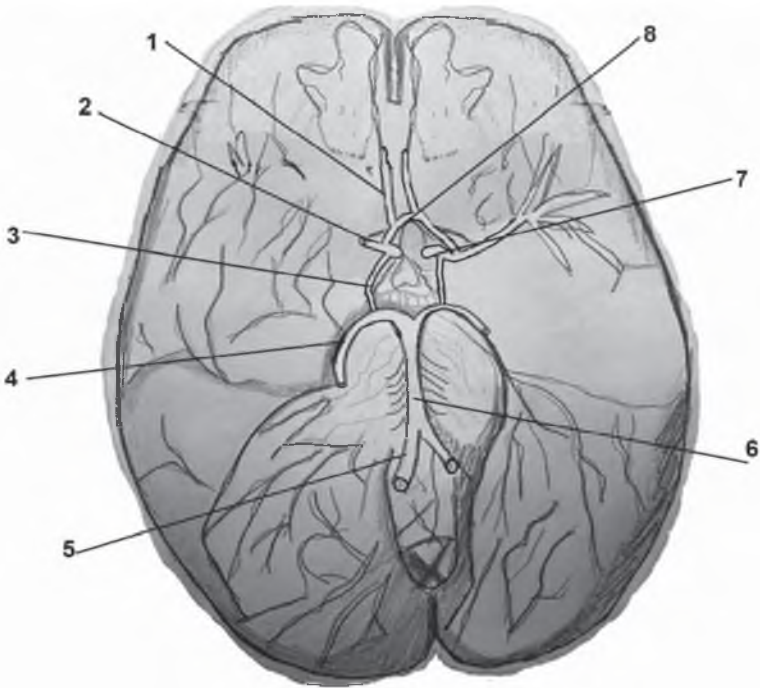
4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка топографія, будова внутрішньої сонної артерії?
2. На які частини поділяють внутрішню сонну артерію?
3. Назвіть гілки кожної частини внутрішньої сонної артерії.
4. Які гілки має очна артерія?

5. Якими артеріями утворене коло Віллізія?
6. На скільки відділів поділяють підключичну артерію?
7. Назвіть гілки першого відділу підключичної артерії.
8. Назвіть гілки другого відділу підключичної артерії.
9. Назвіть гілки третього відділу підключичної артерії.
10. Назвіть анастомози між підключичною, внутрішньою сонною та зовнішньою сонною артеріями?

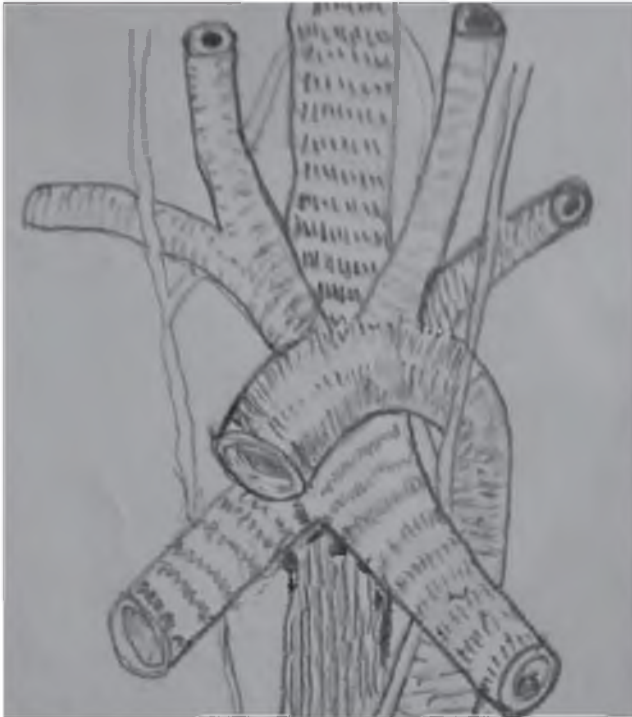
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть артерії, позначені на рисунку:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

A. Позначити на схемі підключичні артерії:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 73:

1. Потерпілого доставлено у травмпункт. Необхідно здійснити катетеризацію підключичної вени. У якій топографоанатомічній ділянці будемо проводити пункцію?

- A. *Передрабинчастому проміжку
- B. Міждрабинчастому проміжку
- C. Сонному трикутнику
- D. Мала надключична ямка
- E. Лопатково-трахеальному трикутнику

2. У травмованого епідуральна гематома у скроневій ділянці. Яка артерія пошкоджена?

- A. *Середня оболонна артерія
- B. Середня мозкова артерія
- C. Задня сполучна артерія
- D. Передня оболонна артерія

Е. Передня мозкова артерія

3. У постраждалого в дорожній пригоді лікар виявив перелом лівої ключиці і порушення кровообігу в кінцівці немає пульсації в променевої артерії. Яка причина порушення кровообігу в кінцівці?

- А. *Здавлення підключичної артерії
- В. Здавлення пахвової артерії
- С. Здавлення підключичної вени
- Д. Здавлення хребтової артерії
- Е. Здавлення пахвової вени

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 15	Судини голови та шиї
Тема заняття 74	Вени голови та шиї
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносної системи складає близько 66%.

Тому знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію, внутрішньочерепні і позачерепні притоки внутрішньої яремної вени. Засвоїти топографію пазух твердої оболони головного мозку. Вивчити топографію і притоки зовнішньої яремної вени.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

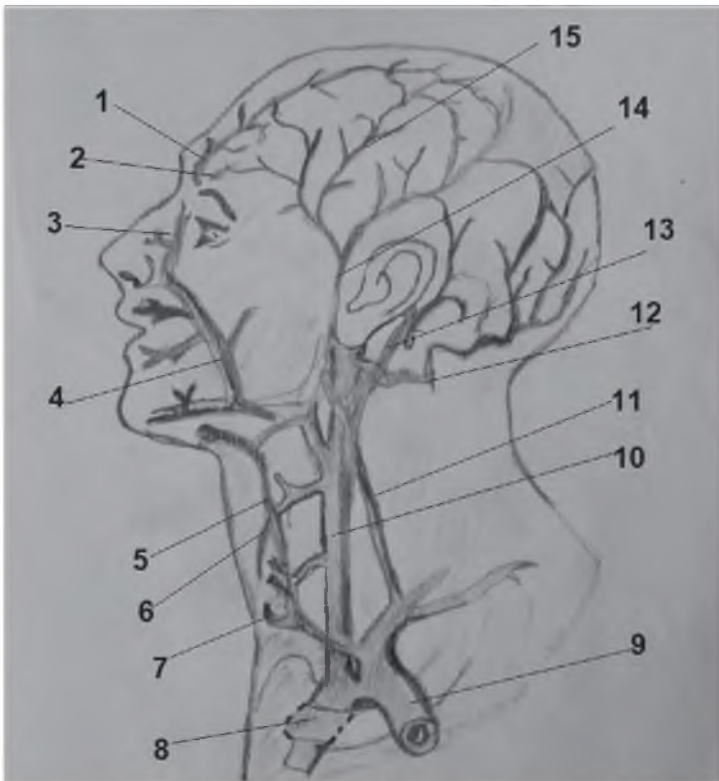
4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка топографія внутрішньої яремної вени?
2. Які внутрішньочерепні притоки внутрішньої яремної вени?
3. Перерахуйте пазухи твердої мозкової оболонки?
4. Охарактеризуйте вени губчатки.
5. Охарактеризуйте випускні вени.
6. Які є очноямкові вени?

7. Охарактеризуйте поверхневі вени головного мозку.
8. Охарактеризуйте глибокі вени головного мозку.
9. Які вени відносять до системи вен мозочка?
10. Які позачерепні притоки внутрішньої яремної вени?
11. Якими венами утворений венозний кут?

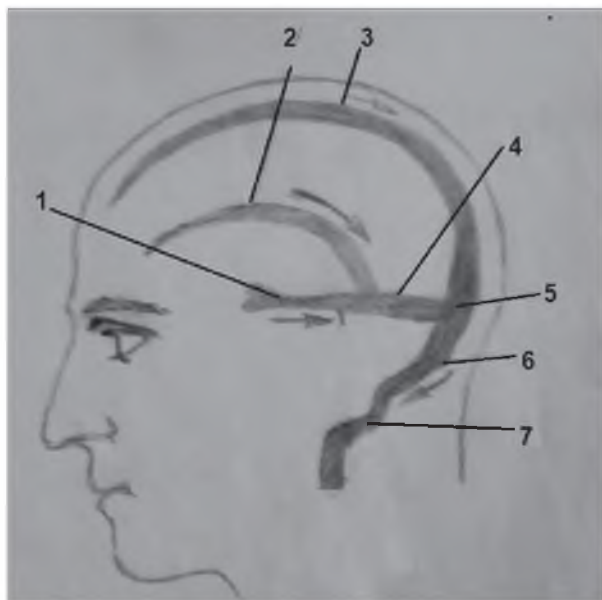
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть вени голови та ший, позначені на рисунку:

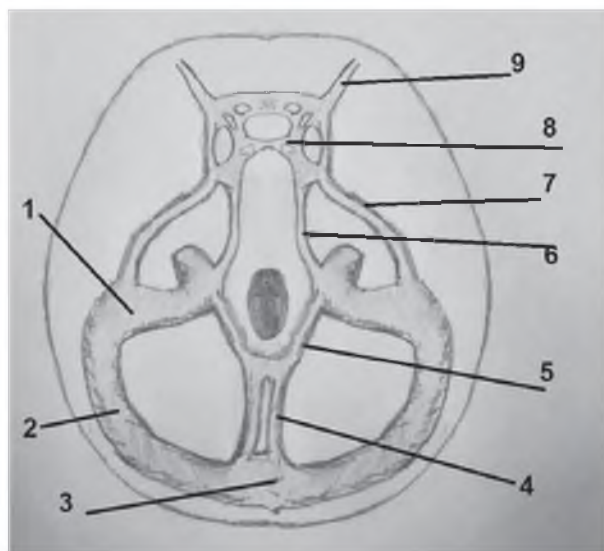

1.	9.
2.	10.
3.	11.
4.	12.
5.	13.
6.	14.
7.	15.
8.	

Б. Підпишіть позначені на схемі венозні синуси:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

Б. Підпишіть позначені на схемі венозні синуси:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 74:

1. У хворого внаслідок пошкодження шкіри в середній ділянці грудинно-ключично-соскоподібного м'яза виникла повітряна емболія. Яка вена шиї була травмована?

- A. *Зовнішня яремна вена
- B. Передня яремна вена
- C. Внутрішня яремна вена
- D. Задня вушна вена
- E. Поперечна вена шиї.

2. Хворий 27-ми років звернувся до лікаря зі скаргою на наявність твердої пухлини попереду від козелка вушної раковини. Хірург-стоматолог, видаляючи пухлину, виявив вену. Яка вена проходить у даній ділянці?

- A. *V retromandibularis
- B. V facialis
- C. V jugularis interna
- D. V jugularis externa
- E. V auricularis posterior

3. Гнійні вогнища на обличчі вище ротової порожнини небезпечні можливістю поширення інфекції у порожнину черепа. Наявністю яких анастомозів вен обличчя це зумовлено?

- A. *З очними венами
- B. З крилоподібним сплетенням
- C. З передніми вушними венами
- D. З потиличною веною
- E. З середньою і глибокими скроневидами венами

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, ший, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 15	Судини голови та ший
Тема заняття 75	Лімфатичні вузли і лімфатичні судини голови та ший. Грудна протока. Права лімфатична протока
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Лімфатична система за морфологічними і функціональними характеристиками є складовою судинної та імунної системи. Як частина імунної системи, вона звільняє внутрішнє середовище організму від чужорідних клітин, збудників інфекцій. Для виконання цієї функції лімфатична система складається з лімфатичних капілярів, лімфокапілярної сітки, лімфатичних судин, стовбурів і проток, що розгалужені в тканинах і органах.

Крім захисної функції, лімфатична система ще являється шляхом для розповсюдження метастазів пухлин.

Цей розділ анатомії є базою для формування клінічного мислення, для правильної діагностики пухлинних та інших патологічних процесів у людини.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити складові лімфатичної системи. Засвоїти функцію лімфатичної системи. Розглянути і запам'ятати топографію лімфатичних вузлів голови та ший. Описувати етапність відтоку лімфи від органів.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

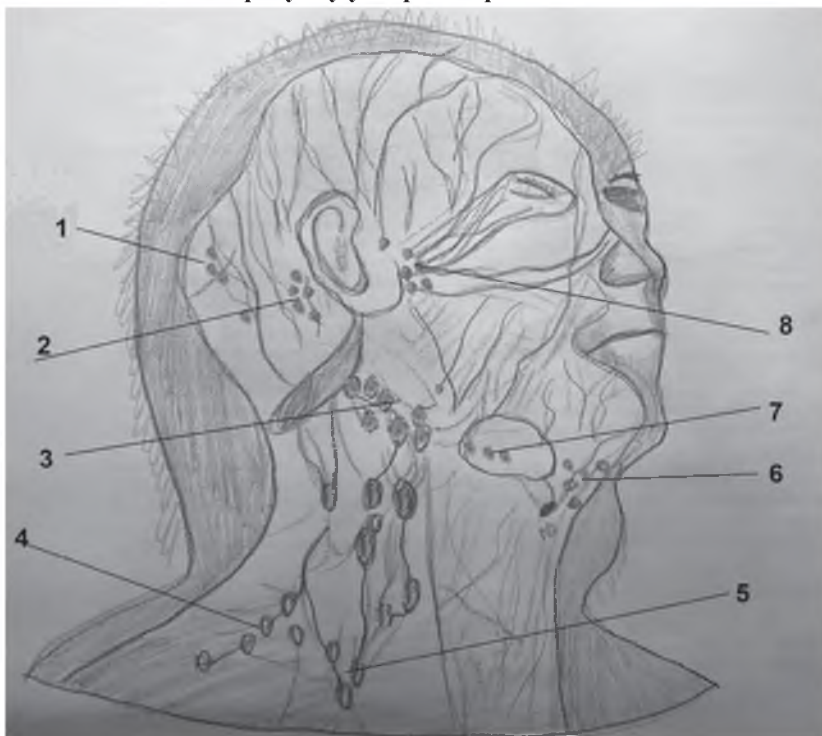
4. Теоретичні питання до заняття

1. Назвіть складові лімфатичної системи.
2. Яка функція лімфатичної системи?
3. Як класифікують лімфоїдні органи?
4. Як побудований лімфатичний вузол?
5. Які розрізняють і яка топографія лімфатичних вузлів голови?

6. Які розрізняють і яка топографія лімфатичних вузлів шиї?
7. Назвіть шляхи відтоку лімфи від органів голови та шиї.
8. Дайте характеристику грудної протоки і правої лімфатичної протоки.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Підпишіть позначені на рисунку утвори лімфатичної системи:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 75:

1. У хворого виявлений фурункул у зовнішньому слуховому проході. Які з перелічених лімфатичних вузлів у першу чергу можуть відреагувати на запальний процес?

- A. *nodi lymphatici parotidei
- B. nodi lymphatici retropharyngeales
- C. nodi lymphatici mandibulares
- D. nodi lymphatici cervicales superficiales
- E. nodi lymphatici cervicales profundi

2. До лікаря звернувся хворий з періодонтом нижнього кутнього зуба. Встановлено, що запальний процес поширився на лімфатичні вузли. Які лімфовузли були першими втягнуті в запальний процес?

- A. *Піднижньощелепні
- B. Бічні шийні
- C. Передні шийні
- D. Підборідні
- E. Лицеві

3. Під час огляду лікар виявив пришийковий карієс нижніх правих різців. При цьому відзначено збільшення у розмірах групи лімфатичних вузлів. Які лімфовузли збільшені?

- A. *Підпідборідні
- B. Потиличні
- C. Поверхневі шийні
- D. Глибокі шийні
- E. Лицеві

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок.
Змістовний модуль № 16	Судини та нерви тулуба
Тема заняття 76	Аорта і її частини. Грудна аорта
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води..

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносної системи складає близько 66%.

Оскільки грудна аорта бере участь у кровопостачанні таких життєво важливих органів як легені, бронхи, перикард, діафрагма, то знання студентами цієї частини анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для проведення подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію, частини аорти. Розглянути анатомічну будову грудної частини аорти. Засвоїти гілки і зони кровопостачання грудної частини аорти. Аналізувати анастомози грудного відділу аорти.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

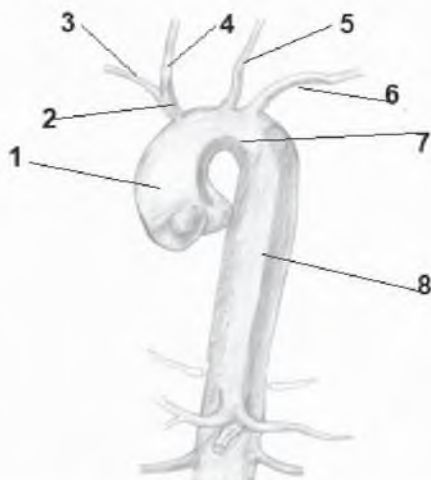
Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. На які частини поділяється аорта.
2. Яка топографія висхідної частини аорти?
3. Яка топографія дуги аорти?
4. Яка топографія низхідної частини аорти?
5. Назвіть парієтальні гілки грудної частини аорти.
6. Яка топографія задніх міжреберних артерій, ділянки кровопостачання?
7. Назвіть вісцеральні гілки грудної частини аорти, ділянки кровопостачання.

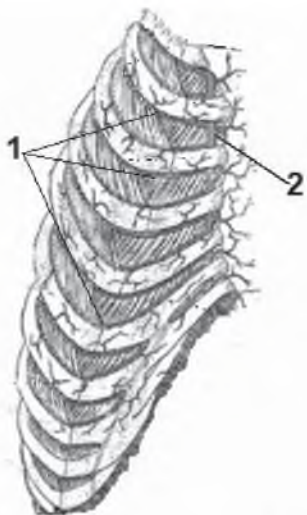
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підшишіть позначені на рисунку утвори грудного відділу аорти:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

Б. Підшишіть позначені на рисунку артерії:

- 1.
- 2.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 76:

1. При обстеженні підлітка, лікарем виявлена вроджена вада серця - функціонування боталової протоки. Що з'єднує ця протока у внутрішньоутробному періоді розвитку?

- A. *Легеневий стовбур та аорту
- B. Правий та лівий шлуночок
- C. Аорту та нижню порожисту вену
- D. Праве та ліве передсердя
- E. Легеневий стовбур та верхню порожисту вену

2. На розтині померлого після абдомінальної операції в венах малого тазу були знайдені численні тромби. Клінічно був зафіксований тромбоемболічний синдром. Де слід шукати тромбоемболи?

- A. *Легеневі артерії
- B. Портальна вена
- C. Лівий шлуночок серця
- D. Головний мозок
- E. Вени нижніх кінцівок

3. У медико-генетичній консультації було проведено обстеження вагітної жінки (20-тижнева вагітність). На УЗО плід розвинутий нормально, у серцево-судинній системі відхилень від норми немає, артеріальна протока функціонує. Які судини плода вона з'єднує?

- A. *Легеневий стовбур з аортою
- B. Аорту з нижньою порожнистою веною
- C. Аорту з верхньою порожнистою веною
- D. Легеневий стовбур з легеневими венами
- E. Легеневий стовбур з нижньою порожнистою веною

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок.
Змістовний модуль № 16	Судини та нерви тулуба
Тема заняття 77	Черевна аорта. Артерії таза. Лімфатичні судини, лімфатичні вузли грудної, черевної порожнини та порожнини малого тазу
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносною системою складає близько 66%.

Оскільки черевна частина аорти бере участь у кровопостачанні таких життєво важливих органів як спинний мозок, нирки і надниркові залози, шлунок, печінка, кишечник, то знання студентами цієї частини анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для проведення подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію, гілки, ділянки кровопостачання черевної частини аорти. Засвоїти парні, непарні вісцеральні і парієнтальні гілки черевної частини аорти. Розглянути топографію лімфатичних судин, лімфатичних вузлів грудної, черевної порожнини та порожнини малого тазу.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

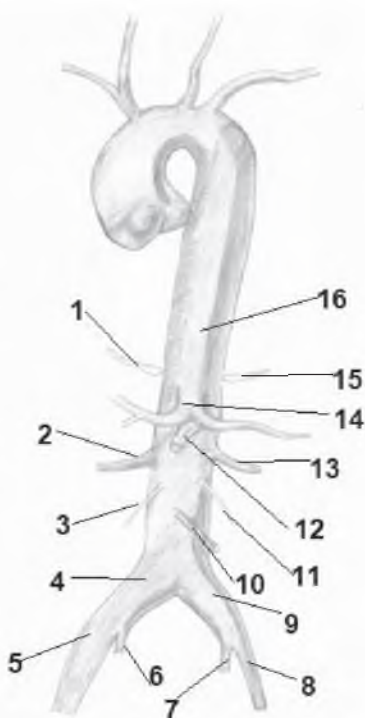
4. Теоретичні питання до заняття

1. Охарактеризуйте топографію черевної частини аорти.
2. Назвіть непарні вісцеральні гілки черевної частини аорти.
3. Топографія черевного стовбура, його гілки.

4. Охарактеризуйте ліву шлункову артерію.
5. Дайте характеристику загальної печінкової артерії: гілки, ділянки кровопостачання.
6. Селезінкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
7. Охарактеризуйте верхню брижову артерію.
8. Охарактеризуйте нижню брижову артерію.
9. Які гілки черевної частини аорти відносяться до парних вісцеральних?
10. Назвіть парієтальні гілки черевної частини аорти.
11. Назвіть грудні лімфатичні судини і вузли.
12. Назвіть лімфатичні вузли черевної порожнини.
13. Назвіть лімфатичні вузли порожнини малого тазу.

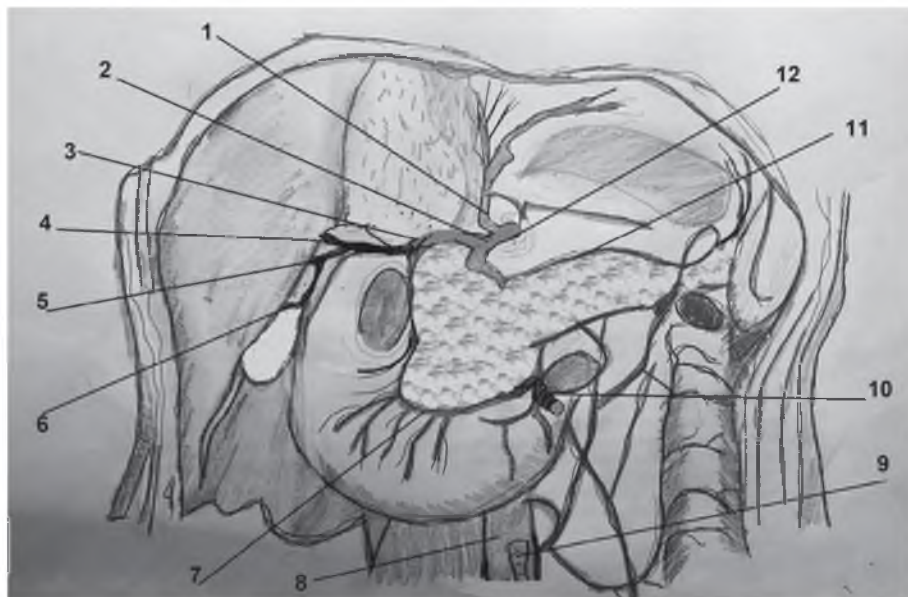
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть позначені на рисунку утвори аорти:

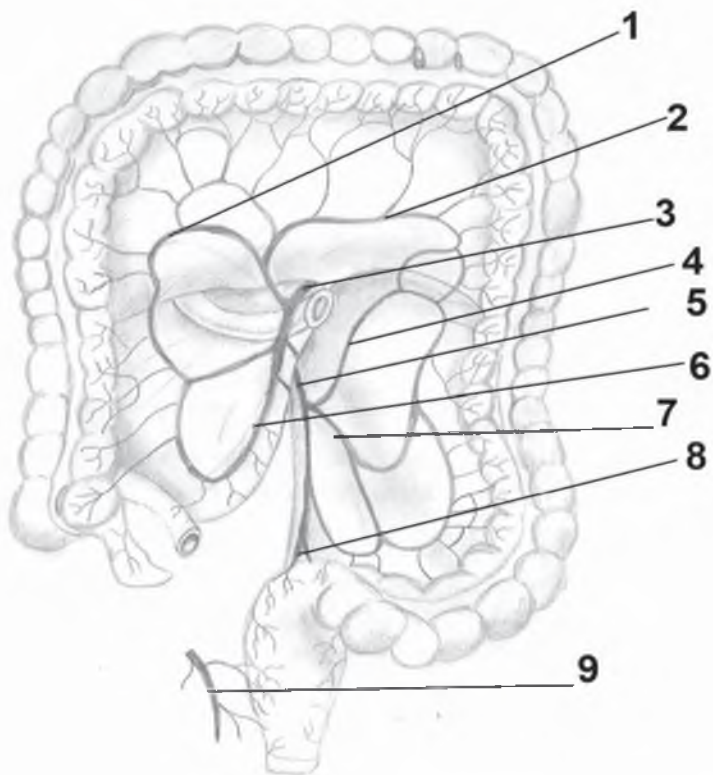
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.

Б. Підпишіть позначені на рисунку артерії:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

В. Підпишіть позначені на рисунку артерії:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 77:

1. При виконанні операції з приводу пухлини черевної частини сечоводу у хворого, лікар повинен пам'ятати, що попереду його розташована важлива артеріальна судина. Яка саме?

- A. *A.testicularis
- B. A. iliaca communis
- C. A. renalis
- D. A. ileocolica
- E. A. iliaca interna

2. У хворого лікар діагностував тромбоз селезінкової артерії (інфаркт селезінки). Звідки відходить уражена артерія?

- A. *Черевний стовбур
- B. Верхня брижова артерія
- C. -
- D. Загальна печінкова артерія
- E. Ліва шлункова артерія

3. При операції на шлунку хірург пересік ліву шлункову артерію, перев'язав її, але кров продовжувала витікати з протилежного кінця артерії. Яка артерія анастомозує з нею?

- A. *Права шлункова артерія
- B. Ліва шлунково-чепцева артерія
- C. Верхня підшлунково-дванадцятипала артерія
- D. Селезінкова артерія
- E. Права шлунково-чепцева артерія

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шийі, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 16	Судини та нерви тулуба
Тема заняття 78	Вени тулуба: непарна і півнепарна вени, нижня порожниста вена, вени тазу. Ворітна печінкова вена. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносної системи складає близько 66%.

Тому знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити будову, топографію вен тулуба: непарна і півнепарна вени, нижня порожниста вена, її притоки. Розглянути і запам'ятати топографію вен тазу. Вивчити будову ворітної печінкової вени. Провести аналіз внутрішньосистемних і міжсистемних венозних анастомозів.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

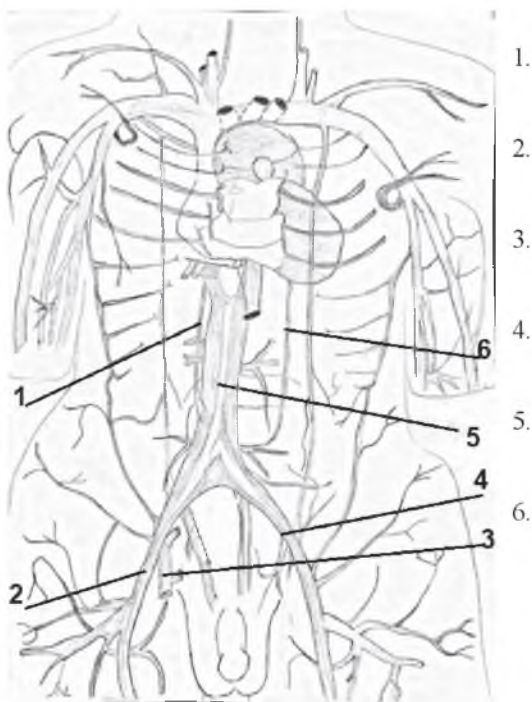
4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка топографія непарної вени?
2. Назвіть парієнтальні притоки непарної вени.
3. Назвіть вісцеральні притоки непарної вени.

4. Яка топографія півнепарної вени?
5. Охарактеризуйте внутрішнє хребтне сплетення.
6. Яка топографія нижньої порожнистої вени.
7. Назвіть вісцеральні притоки нижньої порожнистої вени.
8. Назвіть парієтальні притоки нижньої порожнистої вени.
9. Топографія спільної клубової вени.
10. Топографія внутрішньої клубової вени, її притоки.
11. Назвіть венозні сплетення і вісцеральні притоки малого тазу.
12. Яка топографія ворітної печінкової вени?
13. Охарактеризуйте верхню брижову вену.
14. Охарактеризуйте нижню брижову вену.
15. Охарактеризуйте селезінкову вену.
16. Назвіть притоки основного стовбура ворітної вени.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Підписати позначені на рисунку вени:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 78:

1. У хворого 60 років виявлено розширення вен стравоходу, прямої кишки та підшкірних вен передньої червоної стінки. Система якої вени ушкоджена?

- A. *Ворітна
- B. Нижня порожниста
- C. Непарна
- D. Верхня порожниста
- E. Верхня брижова

2. У хворого на тимому (пухлину виличкової залози) спостерігається ціаноз, розширення підшкірної венозної сітки і набряк м'яких тканин обличчя, шії, верхньої половини тулуба і верхніх кінцівок. Який венозний стовбур перетиснено пухлиною?

- A. *Верхню порожнисту вену
- B. Зовнішню яремну вену
- C. Підключичну вену
- D. Внутрішню яремну вену
- E. Передню яремну вену

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 16	Судини та нерви тулуба
Тема заняття 79	Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрощеві сплетення: черепно-шийна частина
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Завдяки автономному (вегетативному) відділу нервової системи відбувається регуляція фізіологічних процесів внутрішнього середовища організму – кровообіг, дихання, травлення, обмін речовин, виконання трофічної функції. Пов'язані з ним органи функціонують автоматично, мимовільно, невідконтрольно свідомості.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Розібрати принципи роботи автономної частини периферійної нервової системи. Розглянути і засвоїти складові, топографію і ділянки іннервації черепно-шийної частини периферійної нервової системи.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

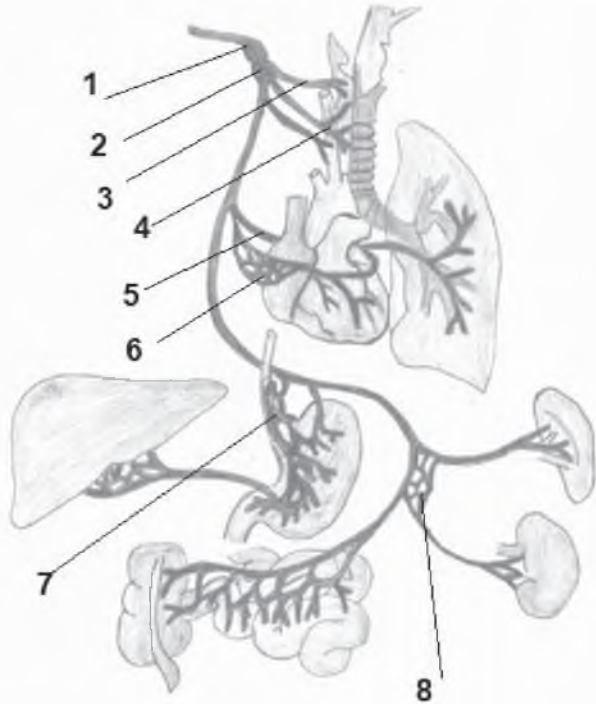
4. Теоретичні питання до заняття

1. Характеристика вегетативної нервової системи.
2. Вкажіть різницю між автономною і соматичною нервовою системою.
3. Що входить до центрального відділу симпатичної частини вегетативної нервової системи?
4. Що входить до периферичного відділу симпатичної частини вегетативної нервової системи?
5. На які відділи поділяється парасимпатична частина вегетативної нервової системи?
6. Яка топографія верхнього шийного вузла?
7. Які гілки відходять від верхнього шийного вузла?
8. Яка топографія середнього шийного вузла?

9. Які гілки відходять від середнього шийного вузла?
10. Яка топографія нижнього шийного вузла?
11. Які гілки відходять від нижнього шийного вузла?
12. Якими центрами представлений черепний відділ парасимпатичної частини вегетативного відділу нервової системи?
13. До яких органів ідуть парасимпатичні гілки блукаючого нерва?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

В. Підписати позначені утвори блукаючого нерва:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 79:

1. У хворого пухлина тканин орбіти позаду очного яблука. Відмічається порушення акомодатції та звуження зіниці ока. Яке анатомічне утворення ушкоджено?

- A. *Ganglion ciliare
- B. N. nasociliaris
- C. N. lacrimalis
- D. N. opticus
- E. N. trochlearis

2. В експерименті електричними імпульсами подразнюють нерв, що призводить до виділення малої кількості густої в'язкої слини підщелепною та під'язиковою залозами. Який нерв стимулюють?

- A. *N.sympathicus
- B. N.glossopharyngeus
- C. N.facialis
- D. N.trigeminus
- E. N.vagus

3. У хворого при обстеженні було виявлено зміну секреторної функції привушної слинної залози, що пов'язане з порушенням її вегетативної іннервації. Який з вузлів вегетативної нервової системи віддає післявузлові парасимпатичні волокна для неї?

- A. *Ganglion oticum
- B. Ganglion ciliare
- C. Ganglion pterygopalatinum
- D. Ganglion submandibulare
- E. Ganglion sublinguale

4. У хворого після простудного захворювання виникло порушення виділення слюзи. Який вегетативний вузол найбільше при цьому постраждав?

- A. *Крилопіднебінний
- B. Вушний
- C. Війчастий
- D. Піднижньощелепний
- E. Під'язиковий

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 16	Судини та нерви тулуба
Тема заняття 80	Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрощеві сплетення: грудна, черевна, тазова частина
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Завдяки автономному (вегетативному) відділу нервової системи відбувається регуляція фізіологічних процесів внутрішнього середовища організму – кровообіг, дихання, травлення, обмін речовин, виконання трофічної функції. Пов'язані з ним органи функціонують автоматично, мимовільно, не підконтрольно свідомості.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Пояснити принцип роботи вегетативної нервової системи. Описати топографію сплетень, симпатичних стовбурів. Аналізувати ділянки інервації симпатичного відділу ВНС.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

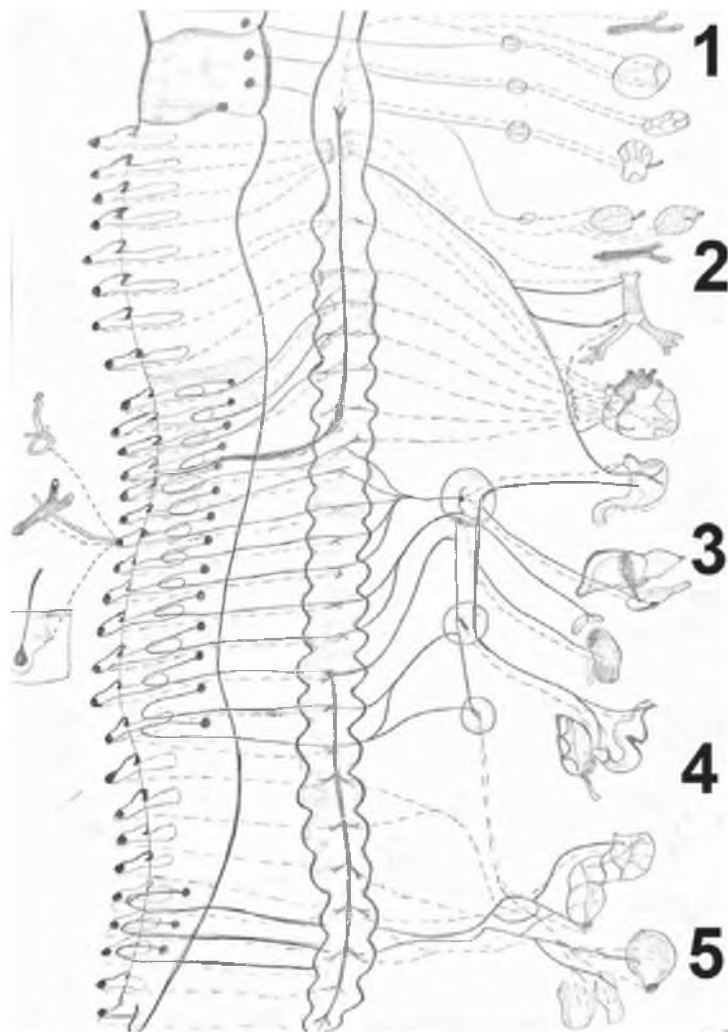
Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Назвіть складові грудного відділу симпатичного стовбура.
2. Які гілки відходять від грудних вузлів?
3. Якою кількістю вузлів представлений поперековий відділ симпатичного стовбура? Вкажіть їхню топографію.
4. Які гілки відходять від поперекового вузлів?
5. Якою кількістю вузлів представлений крижовий відділ симпатичного стовбура? Вкажіть їхню топографію.
6. Які гілки відходять від крижових вузлів?
7. Якими центрами представлений крижовий відділ парасимпатичної частини вегетативного відділу нервової системи?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Підпишіть позначені на схемі відділи вегетативної нервової системи :

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 80:

1. Під час бійки у чоловіка виникла зупинка серця внаслідок сильного удару у верхню ділянку передньої черевної стінки. Які з зазначених рефлексів спричинили зупинку серця?

- A. *Парасимпатичні безумовні
- B. Симпатичні безумовні
- C. Парасимпатичні умовні
- D. Симпатичні умовні
- E. Периферичні

2. Під час спортивних змагань боксер отримав сильний удар у живіт, що привело до нокауту через короткочасне падіння артеріального тиску. Які фізіологічні механізми викликали цей стан?

- A. *Подразнення парасимпатичних нервів
- B. Зміна транскапілярного обміну
- C. Ішемія центральної нервової системи
- D. Раптова зміна кількості рідини у організмі
- E. Подразнення симпатичних нервів

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 81	Артерії верхньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносною системою складає близько 66%.

Тому знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію, гілки і ділянки кровопостачання підключичної, пахової, плечової, променевої і ліктьової артерій.

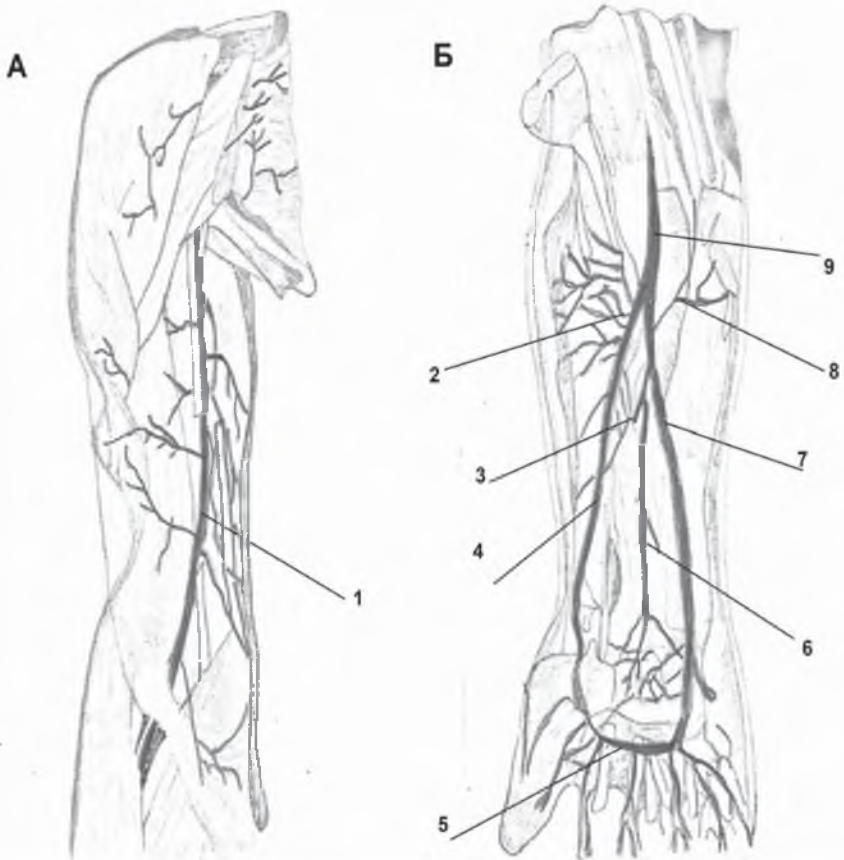
3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка топографія підключичної артерії?
2. На які частини поділяють підключичну артерію?
3. Які гілки відходять від підключичної артерії?
4. Топографія хребтової артерії.
5. На які частини поділяють хребтову артерію?
6. Назвіть гілки і ділянки кровопостачання хребтової артерії.
7. Внутрішня грудна артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
8. Щито-шийний стовбур: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
9. Пахова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
10. Плечова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
11. Променева артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
12. Ліктьова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття. Підписати позначені артерії:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 81:

1. 57-річна хвора на гіпертонію звернулась до лікаря з скаргою на біль великого пальця руки. При огляді лікар констатував зниження пульсації, блідність шкіри і зниження температури в цій області. Яка з артерій верхньої кінцівки найімовірніше ушкоджена?

- A. *A. princeps pollicis
- B. A. ulnaris
- C. A. perforans
- D. A. digitalis communis
- E. A. digitalis propria

2. При виконанні оперативного втручання в ділянці пахвової порожнини, хірургу необхідно виділити артеріальну судину, що оточена пучками плечового сплетіння. Яка це артерія?

- A. *A. axillaris
- B. A. vertebralis
- C. A. transversa colli
- D. A. profunda brachii
- E. A. subscapularis

3. У хворой жінки 52-років після травми при огляді лікар констатував зниження пульсації, блідість шкіри і зниження температури в області великого пальця правої руки. Ушкодження якої з артерій верхньої кінцівки найімовірніше приводить до таких наслідків?

- A. *A. princeps pollicis
- B. A. radialis
- C. A. digitalis propria
- D. A. digitalis communis
- E. A. ulnaris

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шії, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 82	Вени, лімфатичні судини та лімфатичні вузли верхньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

Лімфатична система за морфологічними і функціональними характеристиками є складовою судинної та імунної системи. Як частина імунної системи, вона звільняє внутрішнє середовище організму від чужорідних клітин, збудників інфекцій. Для виконання цієї функції лімфатична система складається з лімфатичних капілярів, лімфокапілярної сітки, лімфатичних судин, стовбурів і проток, що розгалужені в тканинах і органах.

Крім захисної функції, лімфатична система ще являється шляхом для розповсюдження метастазів пухлин.

Цей розділ анатомії є базою для формування клінічного мислення, для правильної діагностики пухлинних та інших патологічних процесів у людини.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію вен вільної верхньої кінцівки. Розглянути топографію лімфатичних судин та лімфатичних вузлів вільної верхньої кінцівки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

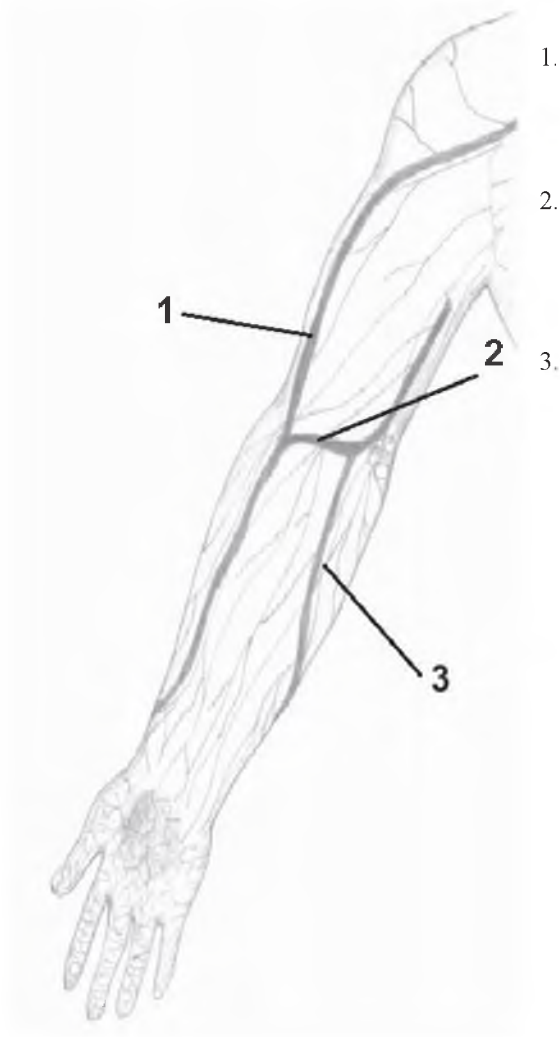
4. Теоретичні питання до заняття

1. Як поділяють вени верхньої кінцівки?

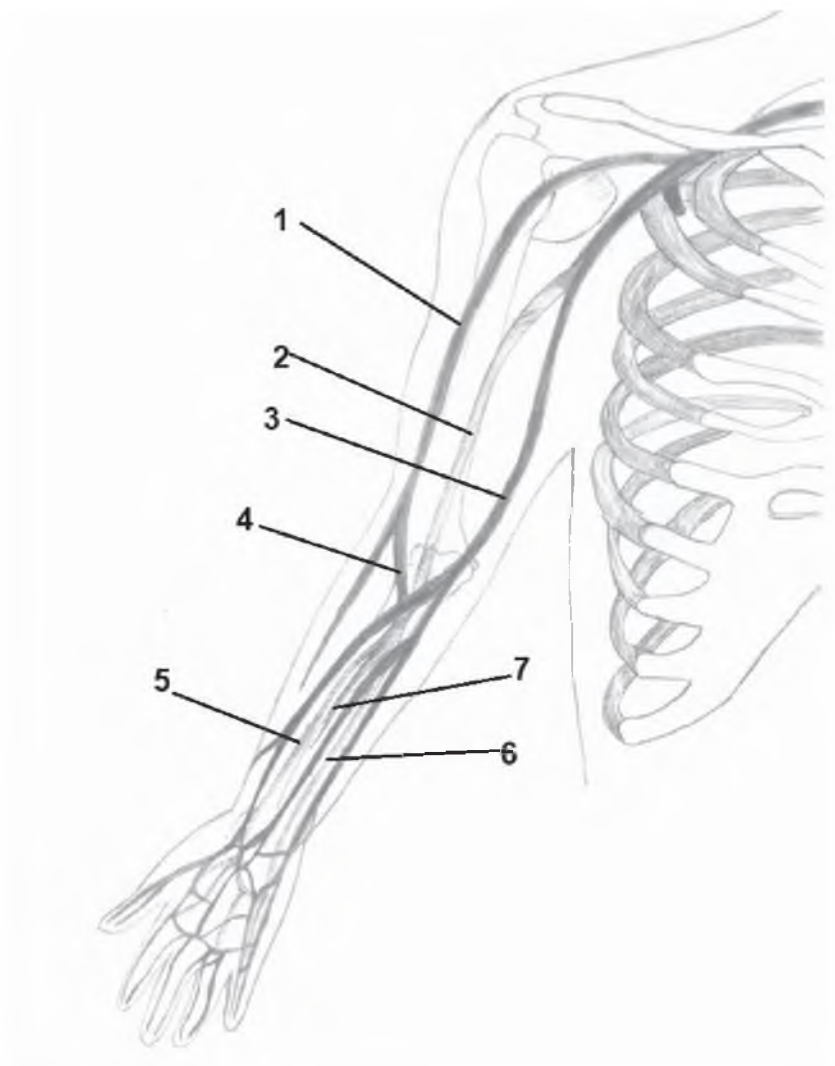
2. Які вени відносяться до поверхневих? Їхня топографія.
3. Які вени відносяться до глибоких? Їхня топографія.
4. Підключична вена: топографія, притоки.
5. Пахвова вена: топографія, притоки.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть позначені на рисунку поверхнєві вени :

Б. Підпишіть позначені на рисунку вени верхньої кінцівки:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 83	Артерії нижньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води.

За статистичними даними смертність в Україні від хвороб кровоносною системою складає близько 66%.

Захворювання судин нижніх кінцівок, які супроводжуються звуженням просвіту судин, займають перше місце за частотою і клінічним значенням. Запалення внутрішніх оболонок артерій (облітеруючий ендартерійт), яке відбувається частіше на нижніх кінцівках, може призвести до розвитку ішемічного некрозу.

Знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію, гілки і ділянки кровопостачання стегнової, підколінної, передньої і задньої великогомілкових артерій, тильної артерії стопи, підшшових артерій. Намалювати схему кровопостачання стопи. Провести аналіз анастомозів артерій нижньої кінцівки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка топографія стегнової артерії?
2. Назвіть гілки і ділянки кровопостачання стегнової артерії.

3. Глибока стегнова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
4. Підколінна артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
5. Передня великогомілкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
6. Тильна артерія стопи: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
7. Задня великогомілкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
8. Охарактеризуйте підошвові артерії.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть позначені на рисунку артерії нижньої кінцівки:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 83:

1. У приймальне відділення лікарні доставлений хворий з кровотечею внаслідок різаної рани в ділянці медіальної кісточки. Яка з артерій найімовірніше ушкоджена?

- A. *Задня великогомілкова
- B. Задня поворотна великогомілкова
- C. Передня великогомілкова
- D. Малоогомілкова
- E. Передня поворотна великогомілкова

2. Лікар визначає пульсацію судин нижньої кінцівки. Пульсація якої артерії він визначав у стегновому трикутнику?

- A. *A. femoralis
- B. A. circumflexa femoris lateralis
- C. A. perforans
- D. A. circumflexa iliaca superficialis
- E. A. profunda femoris

3. Під час хірургічної обробки вогнепальної рани в ділянці стегового трикутника прийнято рішення перев'язати стегову артерію. Для збереження колатерального кровотоку нижньої кінцівки необхідно зберегти глибоку артерію стегна. Від якої поверхні стегової артерії вона відходить?

- A. *Від задньої
- B. Від передньої
- C. Від латеральної
- D. Від медіальної
- E. Від передньо-латеральної

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шії, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 84	Вени, лімфатичні судини та лімфатичні вузли нижньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Серцево-судинна система (кровоносна система) забезпечує життєдіяльність людини шляхом транспортування до кожної клітини людини поживних речовин, кисню, води..

Лімфатична система за морфологічними і функціональними характеристиками є складовою судинної та імунної системи. Як частина імунної системи, вона звільняє внутрішнє середовище організму від чужорідних клітин, збудників інфекцій. Крім захисної функції, лімфатична система ще являється шляхом для розповсюдження метастазів пухлин.

Цей розділ анатомії є базою для формування клінічного мислення, для правильної діагностики пухлинних та інших патологічних процесів у людини.

Знання студентами анатомії серцево-судинної системи мають велике значення для подальшої правильної діагностики при лікуванні хворих з серцево-судинними захворюваннями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію поверхневих і глибоких вен нижньої кінцівки. Намалювати схематично вени нижньої кінцівки. Розглянути топографію лімфатичних вузлів нижньої кінцівки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

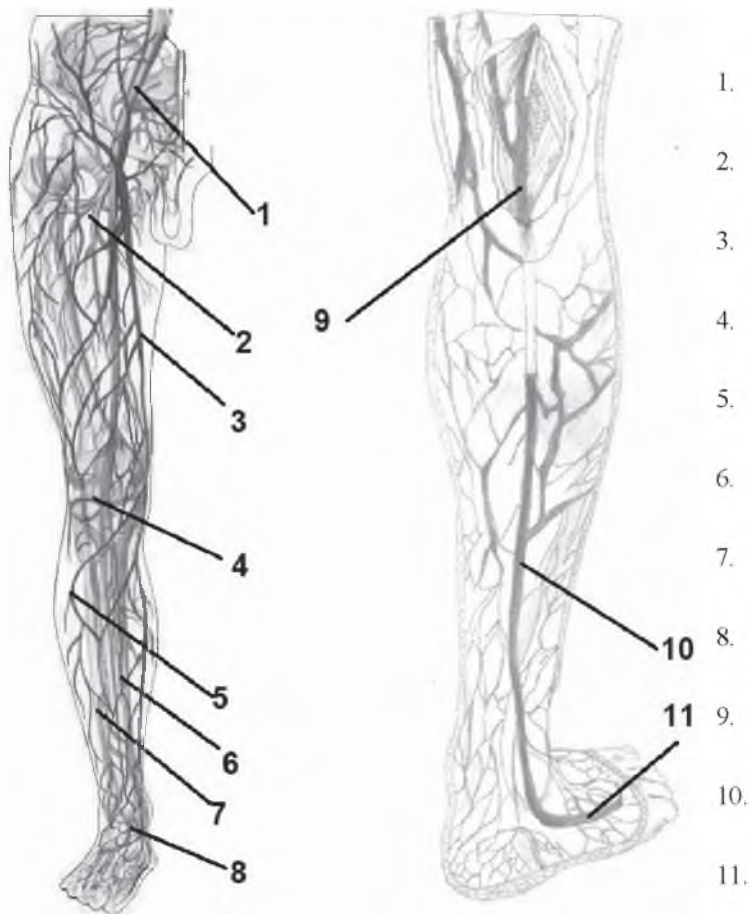
4. Теоретичні питання до заняття

1. Як поділяють вени нижньої кінцівки?

2. Поверхневі вени нижньої кінцівки: топографія, притоки.
3. Глибокі вени нижньої кінцівки: топографія, притоки.
4. Як поділяють лімфатичні судини нижньої кінцівки?
5. На які групи поділяють поверхневі лімфатичні судини?
6. Топографія лімфатичних вузлів нижньої кінцівки.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть позначені на рисунку вени нижньої кінцівки:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 84:

1. Чоловік звернувся до хірурга з варикозним розширенням вен лівої ноги. Вузли вен розташовані на задній поверхні шкіри гомілки, на задній та передній поверхні шкіри стегна. Які поверхневі вени здійснюють відтік від нижньої кінцівки?

- A. *Велика та мала підшкіряні вени
- B. Мала підшкіряна вена, глибока вена стегна
- C. Підколінна, поверхнева підшкіряна вена
- D. Стегнова вена, велика та мала підшкіряні вени
- E. Задня великогомілкова вена, велика підшкіряна вена

2. У жінки 49-ти років внаслідок тривалого стояння з'явився набряк ніг. Що є причиною появи набряків?

- A. *Збільшення гідростатичного тиску крові у венах
- B. Зменшення гідростатичного тиску крові у венах
- C. Зменшення гідростатичного тиску крові в артеріях
- D. Збільшення онкотичного тиску плазми крові
- E. Збільшення системного артеріального тиску

3. Жінка звернулася до лікаря зі скаргами на набряклість та болочість нижньої кінцівки, припухлість вен та вузлів на медіальній поверхні стегна. Яка з вен уражена?

- A. *Велика підшкірна вена
- B. Мала підшкірна вена
- C. Стегнова вена
- D. Підколінна вена
- E. Великоомілкова вена

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 85	Спинномозкові нерви
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Основна функція периферичної нервової системи – проведення нервових імпульсів від екстра-, інтра- і пропріорецепторів до сегментарного апарату спинного мозку, а також проведення регулюючих нервових імпульсів від ЦНС до всіх органів і тканин. Зовнішнє стиснення спинного мозку або корінця призводить до болю чи до зникнення рухомості нижче рівня ураження спинного мозку. Знання анатомії периферичної нервової системи в майбутньому буде основою у формуванні клінічного мислення під час проведення диференціальної діагностики для лікарів будь-якої спеціальності.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити складові волокон переднього і заднього корінців спинномозкових нервів. Розібрати класифікацію гілок спинномозкового нерва. Засвоїти топографію спинномозкових нервів. Запам'ятати гілки і зони іннервації спинномозкових нервів.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

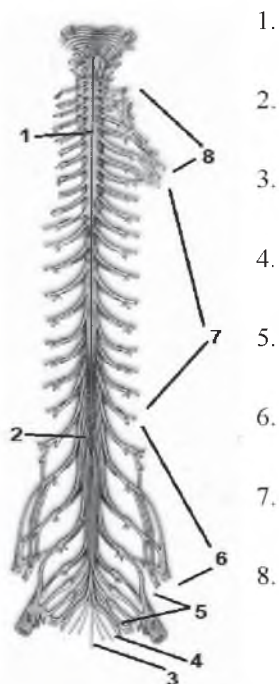
Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

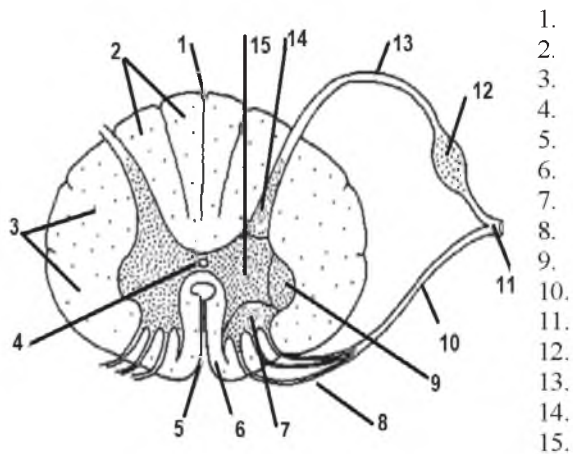
1. Скільки є пар спинномозкових нервів?
2. Як утворюється спинномозковий нерв?
3. Місце виходу переднього корінця зі спинного мозку.
4. Місце виходу заднього корінця зі спинного мозку.
5. На які гілки поділяється основний стовбур спинномозкового нерва?
6. Охарактеризуйте задні гілки спинномозкових нервів.
7. Охарактеризуйте передні гілки спинномозкових нервів.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

А. Підпишіть позначені на рисунку анатомічні утвори:

А. Підпишіть позначені на рисунку анатомічні утвори:

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 86	Шийне сплетення
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Основна функція периферичної нервової системи – проведення нервових імпульсів від екстра-, інтра- і пропріорецепторів до сегментарного апарату спинного мозку, а також проведення регулюючих нервових імпульсів від ЦНС до всіх органів і тканин. Зовнішнє стиснення спинного мозку або корінця призводить до болю чи до зникнення рухомості нижче рівня ураження спинного мозку. Знання анатомії периферичної нервової системи в майбутньому буде основою у формуванні клінічного мислення під час проведення диференціальної діагностики для лікарів будь-якої спеціальності.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити складові, топографію шийного сплетення. Засвоїти класифікацію гілок шийного сплетення. Розібрати ділянки іннервації гілок шийного сплетення.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

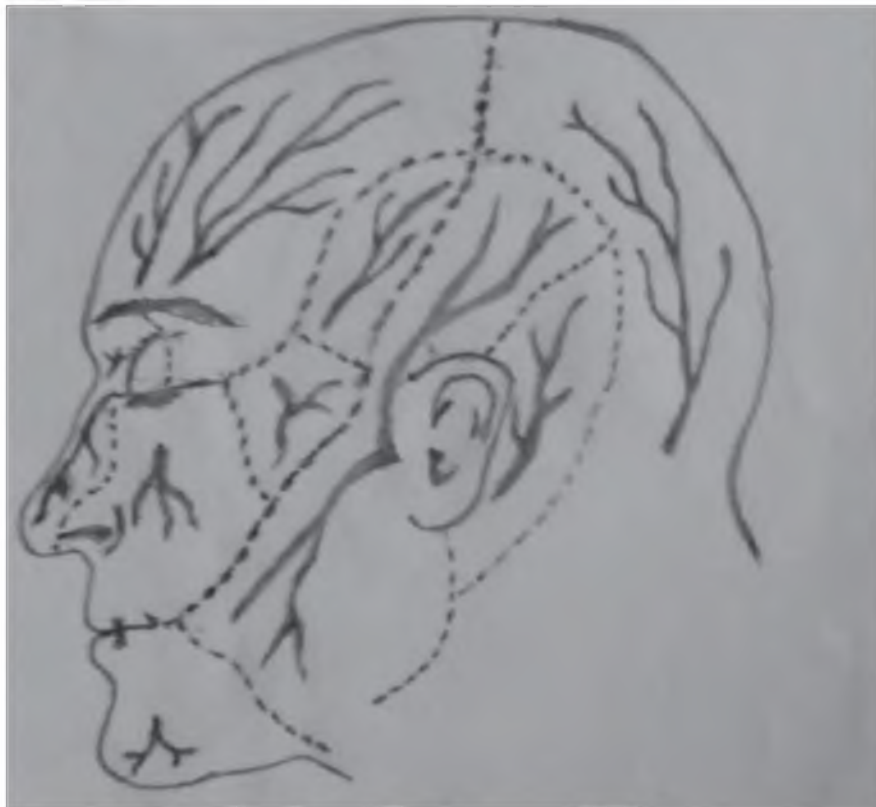
Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Чим утворене шийне сплетення?
2. Яка топографія шийного сплетення?
3. Назвіть шкірні гілки шийного сплетення, їхню топографію, ділянки іннервації.
4. Дайте детальну характеристику м'язовим гілкам шийного сплетення.
5. Яка гілка шийного сплетення є змішаною?
6. Охарактеризуйте діафрагмальний нерв.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Позначити та підписати на рисунку нерви, які є гілками шийного сплетення:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 86:

1. Після операції у хворого знижена чутливість шкіри передньої та латеральної поверхні шиї. Який нерв ушкоджено?

- A. *N.transversus colli
- B. N.auricularis magnus
- C. Nn.supraclaviculares
- D. N.occipitalis minos
- E. N.phrenicus

2. Під час рентгеноскопічного дослідження органів грудної клітки у хворого відзначена нерухомість діафрагми з правого боку. Який нерв пошкоджено з правого боку?

- A. *Діафрагмальний нерв
- B. Блукаючий нерв
- C. Симпатичний стовбур
- D. Шийна петля
- E. Додатковий нерв

3. Під час рентгеноскопічного дослідження органів грудної порожнини у хворого справа спостерігалась нерухомість грудочеревної перегородки. Який нерв пошкоджений?

- A. *Правий діафрагмальний нерв
- B. Правий блукаючий нерв
- C. Правий відділ симпатичного стовбура
- D. Шийна петля
- E. Додатковий нерв

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 87	Плечове сплетення. Грудні нерви
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Основна функція периферичної нервової системи – проведення нервових імпульсів від екстра-, інтро- і пропріорецепторів до сегментарного апарату спинного мозку, а також проведення регулюючих нервових імпульсів від ЦНС до всіх органів і тканин. Зовнішнє стиснення спинного мозку або корінця призводить до болю чи до зникнення рухомості нижче рівня ураження спинного мозку. Знання анатомії периферичної нервової системи в майбутньому буде основою у формуванні клінічного мислення під час проведення диференціальної діагностики для лікарів будь-якої спеціальності.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Розібрати утворення і топографію плечового сплетення. Вивчити гілки і ділянки іннервації плечового сплетення.

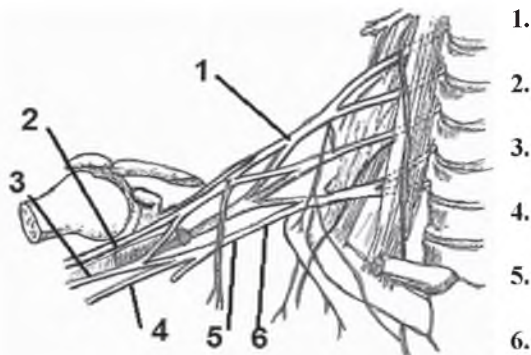
3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Як формується плечове сплетення?
2. На які частини поділяють плечове сплетення?
3. Назвіть короткі гілки плечового сплетення.
4. Назвіть довгі гілки плечового сплетення.
5. Топографія і ділянки іннервації м'язово-шкірного нерва.
6. Топографія і ділянки іннервації серединного нерва.
7. Топографія і ділянки іннервації ліктьового нерва.
8. Топографія і ділянки іннервації променевого нерва.
9. Топографія і ділянки іннервації присередніх шкірних нервів плеча і передпліччя.
10. Топографія грудних нервів.
11. Ділянки іннервації грудних нервів.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття. Підпишіть позначені на рисунку анатомічні утвори:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 87:

1. При запаленні глибоких лімфатичних вузлів пахвової області хірург повинен був розкрити глибоко розміщений гнійник. Після операції хворий втратив здатність згинати передпліччя в ліктьовому суглобі та порушилася шкірна чутливість бічної поверхні передпліччя. Якого нерва було ушкоджено?

- A. *N.musculocutaneus
- B. N.radialis
- C. N.ulnaris
- D. N.medianus
- E. N.axillaris

2. Випадково ударившись ліктем об край стола, студент відчув пекучість і поколювання на внутрішній поверхні передпліччя. Який нерв був травмований?

- A.*N. ulnaris
- B. N. musculocutaneus
- C. N. radialis
- D. N. medianus
- E. N. axillaris

3. В травматологічне відділення поступив постраждалий з відкритим переломом плечової кістки, сильною кровотечею та клінікою пошкодження нерва, що проходить разом з глибокою артерією плеча в одному з каналів верхньої кінцівки. Який це нерв?

- A. *N. radialis
- B. N. ulnaris
- C. N. medianus

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 88	Поперекове сплетення. Крижове сплетення. Куприкове сплетення
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Основна функція периферичної нервової системи – проведення нервових імпульсів від екстра-, інтра- і пропріорецепторів до сегментарного апарату спинного мозку, а також проведення регулюючих нервових імпульсів від ЦНС до всіх органів і тканин. Зовнішнє стиснення спинного мозку або корінця призводить до болю чи до зникнення рухомості нижче рівня ураження спинного мозку. Знання анатомії периферичної нервової системи в майбутньому буде основою у формуванні клінічного мислення під час проведення диференціальної діагностики для лікарів будь-якої спеціальності.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити топографію поперекового, крижового і куприкового сплетень. Запам'ятати гілки і ділянки іннервації поперекового, крижового і куприкового сплетень.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

Проводиться робота з кістковими та вологими препаратами, муляжами, анатомічними комп'ютерними 3-D програмами.

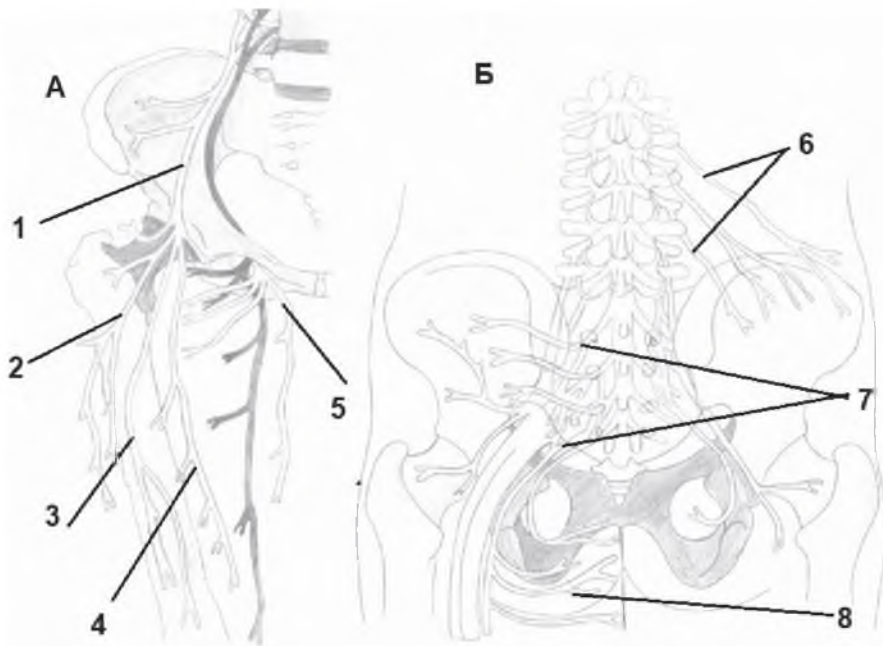
4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка топографія поперекового сплетення?
2. Назвіть гілки поперекового сплетення і ділянки іннервації.
3. Яка топографія стегового нерва?
4. Назвіть гілки стегового нерва.
5. Яка топографія крижового сплетення?
6. Перерахуйте короткі гілки крижового сплетення.
7. Назвіть довгі гілки крижового сплетення.

8. Яка топографія сідничного нерва?
9. Яка топографія великогомілкового нерва?
10. Які гілки відходять від великогомілкового нерва?
11. Яка топографія загального малогомілкового нерва?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Підпишіть позначені на рисунку анатомічні утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 88:

1. У клініку поступив потерпілий з глибокою колотою раною зовнішньої поверхні правої гомілки. При обстеженні виявлено неможливість активного розгинання стопи. Сухожилля і волокна м'язів-розгиначів цілі. Який нерв пошкоджений у даного потерпілого?

- A. *N.peroneus profundus
- B. N.femoralis
- C. N.peroneus communis
- D. N.peroneus superficialis
- E. N.tibialis

2. При обстеженні пацієнта з різаною раною в ділянці підколінної ямки виявлена відсутність чутливості присередньої частини задньої поверхні шкіри гомілки. Який нерв пошкоджено?

- A. *Присередній шкірний
- B. Бічний шкірний нерв литки
- C. Великогомільковий нерв
- D. Малогомільковий нерв
- E. Литковий нерв

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 89	Узагальнення і практичні навички навчального матеріалу модуля 3
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

На основі отриманих знань із анатомії серцево-судинної та периферичної нервової системи на занятті слід перевірити у кожного студента рівень практичної підготовки з вказаних розділів предмету.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Перевірити у кожного студента рівень засвоєння практичних навичок із анатомії серцево-судинної та периферичної нервової системи людини.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На анатомічних препаратах, муляжах, таблицях продемонструвати всі анатомічні утвори, назвати їх українською та латинською мовами.

4. Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю 3

подано у силабусі, сторінки 35-37.

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль № 3	Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок
Змістовний модуль № 17	Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок
Тема заняття 90	Підсумковий тестовий контроль за модулями 1-3
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

На основі отриманих знань із анатомії людини на занятті шляхом програмованого тестового контролю слід перевірити у кожного студента рівень теоретичної підготовки з усіх розділів дисципліни.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Перевірити у кожного студента рівень теоретичної підготовки з усіх розділів дисципліни шляхом програмованого тестового контролю.

3. Перелік питань для підготовки до тестового контролю подано у силабусі, сторінки 19-32.

Навчальне видання

**Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В.,
Коваль Я.В.**

Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок

**Навчально-методичний посібник
із дисципліни «Анатомія людини»
для студентів II курсу стоматологічного факультету
із нормативним терміном навчання**

Технічний редактор – І.В.Яременко
Комп'ютерна верстка – Р.О.Рева

Підписано до друку 23.12.2020
Формат 60 × 90 / 16 Зам. № 1224
Папір офсетний. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 6,0

Наклад 300 прим.

Виготівник: ФОП-Мирон І.А.
м.Полтава, с.Горбанівка, вул.Київська, 25
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції,
ПЛІ № 33 від 29.11.2010 р.